

6150 264 49

UV - UFS
UNIVERSITEIT VRYSTAAT
BIBLIOTHEEK - LIBRARY

HIERDIE EKSEMPLAAR MAG ONDER
GEEN OMSTANDIGHÊDE UIT DIE
BIBLIOTHEEK VERWYDER WORD NIE

University Free State

34300003234840

Universiteit Vrystaat

University Free State

**FAKTORE WAT AANLEIDING GEE TOT DIE
HOë DRUIPSYFER ONDER GRAAD 10-LEERDERS
AAN DIE GEKOMBINEERDE SKOOL
TE LUCKHOFF**

A.C. JANSE VAN VUUREN

**FAKTORE WAT AANLEIDING GEE TOT DIE HOë
DRUIPSYFER ONDER GRAAD 10-LEERDERS AAN DIE
GEKOMBINEERDE SKOOL TE LUCKHOFF**

deur

A.C. JANSE VAN VUUREN

Verhandeling (artikels) voorgelê ter vervulling van die vereistes vir die graad

MAGISTER EDUCATIONIS

in die

DEPARTEMENT PSIGO-OPVOEDKUNDE

FAKULTEIT GEESTESWETENSKAPPE

aan die

UNIVERSITEIT VAN DIE VRYSTAAT

BLOEMFONTEIN

Studieleier:

Prof.C.J.Kotzé

NOVEMBER 2005

VERKLARING

Ek verklaar dat die volgende verhandeling, bestaande uit twee arikels wat hierby vir die graad Magister Educationis aan die Universiteit van die Vrystaat deur my ingedien word, my selfstandige werk is en nie voorheen deur my vir 'n graad aan 'n ander universiteit/fakulteit ingedien is nie. Ek doen voorts afstand van outeursreg op die verhandeling ten gunste van die Universiteit van die Vrystaat.

A.C. Janse v. Vuuren

A.C. JANSE VAN VUUREN

November 2005

**Bemoedigende woorde van
'n pa en ma is soos 'n ligskakelaar.
'n Woord van bemoediging op die regte tyd in 'n
kind se lewe verlig 'n hele vertrek vol
moontlikhede.**

gary smalley

OPGEDRA AAN:

AL DIE MILIEU-GEREMDE LEERDERS

BEDANKINGS

Aan die volgende persone/instansies my opregte dank:

- Skool vir Opvoedkunde vir toestemming verleen om hierdie studie te onderneem.
- Prof. C.J. Kotzé, my studieleier vir sy kundige en bekwame leiding, ondersteuning en veral vir sy geduld.
- Mev. K. Smit vir die statistiese verwerking van die empiriese gegewens.
- Die Vrystaatse Onderwysdepartement en in besonder aan die skoolhoof, Mnr. L.K. Wilson, personeel en leerders van Luckhoff Gekombineerde Skool vir hulle samewerking en toestemming tot die navorsing.
- Mnr. Pholosi van die Vrystaatse Onderwysdepartement vir die verskaffing van die statistiek rakende die graad 10-leerders.
- Mnr.H.C. Burger vir die verskaffing van die inligting rakende die steekproef wat deur die Onderwysersunie uitgevoer is.
- Die SAP vir hulle samewerking in die verskaffing van essensiële inligting.
- Personeel van die plaaslike gesondheidskliniek van Luckhoff.
- Mev. René Joubert vir al haar hulp en aanmoediging.
- Mev. Ina Barnard vir haar keurige en deeglike taalversorging.
- Vriende en familie vir hul belangstelling en aanmoediging tydens my studie.
- Zikkie, my twee kinders vir hulle bystand, geduld en aanmoediging gedurende my studies.
- My HEMELSE VADER, vir die geleentheid om 'n verskil te probeer maak.

ARTIKEL 1

OPSOMMING

Wanneer meer as 50 % van die gr. 10-leerders landswyd druip, is dit 'n ramp. Hierdie hoë druipsyferpersentasie word al die afgelope paar jaar herhaal, dis nie slegs 'n eenmalige gebeurtenis nie. Die meeste van die leerders wat gedruip het, woon in 'n milieu-geremde omgewing. So 'n omgewing affekteer selde net een aspek van 'n leerder se lewe. Die doel van die ondersoek was om aan die hand van geselekteerde bronne ondersoek in te stel na die faktore van die milieu-geremdheid wat die leerders se akademiese vordering nadelig beïnvloed. Die navorser het ook gepoog om vas te stel of daar 'n verband bestaan tussen die milieu-geremdheid van die leerders en die UGO-benadering. Volgens die navorser se bevindinge uit die literatuurstudie beïnvloed faktore binne die milieu-geremde omgewing wel die leerders se skolastiese vordering en dit dra daartoe by dat die uitkomst van die UGO-benadering nie bereik kan word nie. Sommige van die leerders binne die milieu-geremde situasie se leefwêreld is onstabiel, gebrekkig en kansarm. Leerders binne die milieu-geremde situasie se leefwêreld word versteur en hulle word negatief daardeur beïnvloed. Hierdie kansarme situasie stel die leerders ook bloot aan deprivasie en verwaarlosing. Binne hierdie milieu bestaan daar ook 'n kultuuranderse opvoedkundige peil wat nog struikelblokke in die leerders se skolastiese vordering akkumuleer. Die leerders se selfkonsep word direk beïnvloed deur sy omstandighede en leefwêreld. Die leerders het meestal 'n swak selfkonsep en hul kommunikasie vermoëns is ook swak. As gevolg van hul eksterne lokus van kontrole aanvaar hulle nie verantwoordelikheid vir hul swak skolastiese vorderings nie. Behalwe hul fisiese tekortkominge wat duidelik toon, het hierdie leerders geweldige opvoedings- en onderwysagterstande. Leerders binne die milieu-geremde situasie het ook te doen met die werklikheid van MIV/VIGS en buite-egtelike kinders. Swangerskappe onder tieners kom al hoe meer voor. Al die bogenoemde faktore speel 'n groot rol binne die UGO-benadering. Buiten die feit dat die onderwysstelsel nie goed geïmplementeer is of uitgevoer word nie, is daar ook ander probleme wat bydraend is tot die leerders se swak skolastiese vordering. Multi-kulturalisme veroorsaak probleme vir die leerders in 'n klas waar dit voorkom. 'n Gebrek aan fasiliteite vererger die leerders se milieu-geremde situasie, want dit word oorgedra na die skoolsituasie. 'n Gebrek aan dissipline en oorlaaide onderwysers is nog faktore binne die UGO-benadering wat vir die leerders probleme veroorsaak. Die leerders word direk daardeur beïnvloed. Hierdie leerders is dus slagoffers van hul omstandighede wat manifesteer in hul swak akademiese vordering.

Hierdie faktore wat die leerders binne hul geremde-milieu affekteer, is ook relevant in die skool. Aangesien die skool binne 'n milieu-geremde omgewing geleë is, word dié geremdheid oorgedra na die skoolsituasie. Die leerders kan byvoorbeeld nie bekostig om die basiese skryfbehoeftes of hulpmiddels te koop of te bekom, wat noodsaaklik is binne die UGO-benadering nie. Al hierdie faktore dra daartoe by dat die uitkomstes wat deur die UGO-benadering vereis word, moeilik bereik kan word. Die leerders betree dus gr.10 met 'n groot agterstand. Dié leerders binne 'n milieu-geremde situasie sal dus drasties hulp moet ontvang om die struikelblokke wat hul akademiese vordering rem, te oorkom.

Kernwoorde:

Milieu-geremdheid, deprivasie, selfkonsep, eksterne lokus van kontrole, UGO-benadering, multi-kulturalisme, akademiese vordering.

ARTIKEL 2

OPSOMMING

Milieu-geremdheid is 'n maatskaplike probleem wat die grootste persentasie van ons land se inwoners affekteer. Die fenomeen is duidelik sigbaar in die Luckhoff-gemeenskap met sy werkloosheid en baie sosiale en maatskaplike probleme. Deur middel van 'n empiriese ondersoek is die verband tussen die milieu-geremde situasie van die leerders en die UGO-benadering as moontlike aanleidende faktore tot die hoë druipsyfer van die graad 10-leerders, ondersoek. Die navorsingsgroep het bestaan uit twee groepe van graad 10-leerders van 2004 en 2005 wat gr.10 gedruip het. Die Suid-Afrikaanse Polisie dokumenteer alle misdade wat deur die jeug gepleeg word. Die plaaslike Gesondheidskliniek dokumenteer weer alle siektes, swangerskappe, verkragtings en aanrandings waarby die jeug betrokke is. Selfgestruktureerde vraelyste is deur die leerders, ouers en onderwysers van die betrokke leerders, voltooi. 'n Verslag oor die skolastiese vordering van graad 10-leerders in die Vrystaat is van die Departement van Onderwys verkry. Die bevindinge en afleidinge wat gemaak is uit die data, bevestig dat die leerders wat binne 'n milieu-geremde situasie is, as gevolg van hul omstandighede, benadeel word deur die UGO-benadering. Hulle omstandighede maak dit vir hulle moeilik om aan die vereistes wat deur die UGO-benadering aan hulle gestel word, te bereik. Die akademiese vordering van hierdie leerders is kommerwekkend. Opvoeders het aangedui dat al hierdie leerders vanaf ondergemiddeld tot swak presteer. Die meeste van die ouers het min of geen skoolopleiding nie. Hul gesinslewe is onstabiel en emosionele sekuriteit en ondersteuning ontbreek. Die leerders se selfkonsep is laag en die motivering tot suksesvolle studies ontbreek. Om enige positiewe bydrae te maak tot 'n ommekeer in die leerders se skolastiese vordering, sal onderwysers en ouers nou moet saamwerk om die leerders te motiveer om sukses te behaal. Noodsaaklike stappe sal geneem moet word om hierdie ernstige probleem aan te spreek.

Kernwoorde:

Milieu-geremd, UGO-benadering, selfkonsep: gr. 10-leerders, swak akademiese prestasie.

ARTICLE 1

SUMMARY

When up to 50 % of the grade 10 learners in the country fail, it is catastrophic. The percentage has been repeated during the past few years, it did not happen only once. Most of the learners that failed in grade 10 come from a poor environment. Such an environment seldom effects only one aspect of the learner's life. The aim of this research is to determine which factors have a negative influence on the learners academic performance. The researcher tried to determine whether there is a relevance between the poor environment of the learners and the OBE-system. According to the findings of the researcher's literature studies factors within the poor environment of the learners do influence their academic performance and it attribute to them not reaching the outcomes set by the OBE-system. The learners within the poor environment live in unstable conditions, they also have few chances in life. These learners live in a disturbed environment that effects them negatively. This environment where there are few chances for the learners, leads to deprivation and negligence. Within this poor environment cultural different education occurs and it also accumulate to the difficulties for the learners in their academic performance. The learners' self concept are directly influenced by their situation and environment. The learners have a low self concept and they show a lack of communication skills. On account of their external locus of control they do not accept responsibility for their poor academic performances. Besides their physical shortcomings, these learners also show shortcomings in their education. Learners within the poor environment also have to deal with the reality of HIV/AIDS and unwanted pregnancies among the teenagers. All these factors mentioned above play an important role when it comes to OBE. Although the OBE-system was not implemented properly, the other factors also contribute to the poor academic performance of the learners. Multi-cultural classes in the school cause problems for the learners who have to attend these classes. The shortage of facilities increase the learners' poor situation, because it cause problems for them in the school. The lack of discipline and the overworked teachers are also contributing factors that cause the learners to perform poorly within the OBE-system. The learners are directly influenced by these factors. These learners are the victims of their circumstances and it emerges in their academic performance. As the school is also situated within this poor environment, these circumstances and factors that influence the learners academic performance are also transferred to the school situation. The learners

cannot afford to buy the basic necessities for school. They cannot afford research material to meet the demands set by the OBE-system. Therefore these learners enter the gr. 10 with huge shortcomings. These learners urgently need help to overcome the stumbling block that prevent them from achieving academic success.

Key terms: poor environment, self concept, locus of control, deprivation, OBE-system, multi-cultural, academic performance.

ARTICLE 2

SUMMARY

The culture of poverty in our country is a social problem effecting a high percentage of people. This phenomenon is clearly visible in the community of Luckhoff with its lack of jobs and all the social and welfare problems. By means of an empirical investigation the relation between the poor environment of the learners and the OBE-system, as possible factors leading up to the high percentage of failures among grade 10-learners is being investigated. The South African Police keeps documents of all the crimes committed by the youth. The local Health Clinic keeps files on all the cases of illness, pregnancies, rape and assaults reported and treated where the youth was concerned. A self-structured questionnaire was completed by the parents, educators and learners who have failed grade 10. A report on the academic performance of grade 10-learners in the Free State was provided by the Department of Education. The findings and conclusions made from the data confirms that the learners who live within a poor environment are negatively effected by the OBE-system, on account of their circumstances. Their circumstances prevent them from reaching the outcomes set by the OBE. The academic performance of these learners is a cause for great concern. Educators indicated that the performance of these learners ranges from below average to weak. Most of the parents of these learners had little or no scholastic training. Their domestic lives are unstable, incomplete and emotional security is absent. The learners have a low self concept and they lack the motivation to succeed in their academic performance. In order to make a positive turnabout in their academic performance teachers and parents will have to take hands to motivate and aid these learners to succeed. Furthermore, it is important that steps should be taken to address this serious problem.

Key terms: poor environment, poor academic performance, OBE-system, low self concept, grade 10-learners

INHOUDSOPGAWE

BLADSY

ALGEMENE ORIËNTERING

ARTIKEL 1:

FAKTORE WAT AANLEIDING GEE TOT DIE HOË DRUIPSYFER ONDER GRAAD-10 LEERDERS - 'N LITERATUURSTUDIE

1.1	INLEIDING	1
1.2	PROBLEEMSTELLING EN NAVORSINGSVRAE	2
1.3	DOEL MET DIE ONDERSOEK	3
1.4	STUDIETERREIN EN NOODSAAKLIKHEID VAN DIE STUDIE	3
1.5	BEGRIPSVERHELDERING	4
1.6	MILIEU-GEREMDHEID EN DIE UITWERKING DAARVAN OP DIE KIND SE SKOLASTIESE PRESTASIE	5
1.6.1	Milieu-geremde situasie	5
1.6.2	Depriviasie en verwaarlosing	6
1.6.3	Kultuuranderse opvoedkundige peil	8
1.6.4	Swak selfkonsep	9
1.6.5	Kommunikasie	11
1.6.6	Lokus van kontrole	12
1.6.7	Fisieke kenmerke	13
1.6.8	Opvoedings- en onderwysagterstande	13
1.6.9	Buite-egtelike kinders	14
1.6.10	MIV/VIGS	15

1.7 UGO IN 'N MILIEU-GEREMDE OMGEWING	16
1.7.1 Onderwysstelsel	16
1.7.2 Multi-kulturalisme	17
1.7.3 Gebrek aan fasiliteite	18
1.7.4 Oorvol klaskamers	19
1.7.5 Oorlaaide onderwysers	19
1.7.6 Dubbel-medium klasse	21
1.8 SAMEVATTING	22
BIBLIOGRAFIE	24

ALGEMENE ORIËNTERING

Hierdie verhandeling is aan die hand van Regulasie B4.2.18 van die Fakulteit Geesteswetenskappe aan die Universiteit van die Vrystaat gedoen wat bepaal dat 'n verhandeling alternatiewelik ook in twee verbandhoudende artikels oor 'n goedgekeurde navorsingsonderwerp in publikasiegereed formaat voorgelê kan word.

Soos op die titelblad aangedui, is die oorkoepelende titel van hierdie verhandeling die volgende : *Faktore wat aanleiding gee tot die hoë druipsyfer onder graad-10 leerders*. Die inhoud van die verhandeling bestaan uit twee temas wat in die volgende artikels weerklank vind:

**Artikel 1 : Faktore wat aanleiding gee tot die hoë druipsyfer
 onder graad-10 leerders – 'n Literatuurstudie**

**Artikel 2 : Faktore wat aanleiding gee tot die hoë druipsyfer
 onder graad-10 leerders aan die Gekombineerde Skool
 te Luckhoff – 'n Empiriese ondersoek**

Die opsomming, wat heel agter in hierdie verhandeling verskyn, dien ook as samevatting van die bevindinge en gevolgtrekkings waartoe die navorser in elke artikel gekom het.

FAKTORE WAT AANLEIDING GEE TOT DIE HOË DRUIPSYFER ONDER GRAAD 10-LEERDERS – ‘N LITERATUURSTUDIE

1.1 INLEIDING

Dit is kommerwekkend dat die hoë druipsyfer onder gr.10-leerders lei tot ‘n nasionale probleem en dat dit ‘n groot bekommernis vir ouers en opvoedkundiges is. Volgens Rademeyer (2003: 1) sien onderwysers en skoolhoofde landwyd die gr.10-leerders as die “verlore generasie”. Onderwysers in verskillende provinsies is van mening dat die druipsyfer in gr.10 ‘n ramp is.

Volgens Beckmann (Rademeyer, 2003: 1) lyk dit of daar aan leerders wat resultaatgerigte onderrig (RGO) ontvang het, voorgegee is dat hulle goed vorder en effektief presteer. Noudat hulle basiese kennis en leervaardighede getoets word, lyk die prentjie heel anders. Die vraag ontstaan dus wie aanspreeklik is vir die situasie: die kinders of die onderwysstelsel.

Dit plaas die gehalte onderwys in betrokke skole asook die totale onderwysbenadering van Uitkomsgebaseerde Onderwys (UGO) onder die soeklig.

Dr. Louis Holman (Rademeyer, 2003: 1) beweer dat die swak prestasie van die leerders die leemtes van UGO uitwys. Sy beweer ook dat kinders nog nie geleer het wat die betekenis van doeltreffende leer is nie. Hulle weet nie wat van hulle verwag word tydens die skryf van formele toetse of eksamens nie.

Die leerders vorder goed en dan druipe ‘n aansienlike persentasie van hulle in gr.10. In die Gekombineerde Skool te Luckhoff verlaat baie van die gr.10-leerders wat gedruip het, die skool prematuur. Dit lei tot werkloosheid wat weer uitkring tot ander probleme. Die groot getal werklooses in die Luckhoff-distrik en gemeenskap lei tot nog meer armoede en misdade en so word dit ‘n bouse kringloop.

1.2 PROBLEEMSTELLING EN NAVORSINGSVRAE

Daar bestaan groot kommer oor die getal druipelelinge onder die die gr.10-leerders. In die Gekombineerde Skool te Luckhoff is hierdie getalle onrusbarend. Die oorsake vir die groot getal druipelelinge behoort dus aangespreek te word. Om die moontlike oorsake vir die probleem te ondersoek, moet daar gekyk word na die kind se milieu en die onderwysbenadering. Elke gemeenskap weerspieël sy milieu. Dit spreek vanself dat die kind se wording, sy leerprestasie en sy begrip van die skool se bedoeling in 'n groot mate deur die kind se ervaring tuis beïnvloed word (Kok, 1970: 2). Die sosiale, kulturele, kognitiewe en funksionele agterstande van die milieu-geremde kind tree skerp na vore wanneer hy/sy die skoolsituasie betree (Badenhorst, 2002: 322). Daar is talle leerders wat nie aan die verwagte peil van skoolprestasie voldoen nie. Hierdie groep bestaan veral uit milieu-geremde leerders wie se vroeëre tuiservaringe hulle verhoed om aan die eise van die huidige skoolopset te voldoen (Pretorius, 1987a: 5-6).

Wanneer die kind uit die milieu-geremde situasie kom en dan in die skool nog verder deur ontoereikende onderwysmetodes gestrem word, sal sy/haar kans tot sukses verder verswak. Dit is gevolglik nodig om te probeer vasstel in watter mate die milieu-geremde situasie aanleiding mag gee tot die leerder se swak prestasie. Ook is dit nodig om vas te stel of die UGO-benadering werklik voorsiening maak vir die leerders binne 'n milieu geremde situasie.

Uit hierdie probleem volg die volgende probleemvrae:

- Hoe beïnvloed die kind se milieu-geremde situasie sy akademiese prestasie?
- Maak die implementering van die UGO-benadering werklik voorsiening vir sulke milieu-geremde/gedepriveerde leerders?

1.3 DOEL MET DIE ONDERSOEK

Die hoof doelstelling van hierdie navorsing is om vas te stel wat die moontlike oorsake is van die groot druipersentasie onder gr.10-leerders in skole, spesifiek aan die Gekombineerde Skool te Luckhoff.

Uit hierdie doelstelling volg die verdere spesifieke doelwitte van die studie:

- **Om aan die hand van geselekteerde bronne ondersoek in te stel na die kenmerke van die milieu-geremde situasie en die uitwerking daarvan op die akademiese prestasie van die leerder.**
- **Om te bepaal of die onderwysmetodes vervat in die UGO-benadering voorsiening maak vir die behoeftes van die leerder binne 'n milieu-geremde omgewing.**

1.4 STUDIETERREIN EN NOODSAAKLIKHEID VAN DIE STUDIE

Onderwyskundiges en ouers is baie bekommerd oor die groot getal druipele onder gr.10-leerders. (Rademeyer, 2003: 1). Dit is ook die geval in die Gekombineerde Skool te Luckhoff. Die leerders wat druipele laat die skool prematuur en in die Luckhoffgemeenskap wat alreeds groot werkloosheid het, lei dit tot verdere werkloosheid en ander maatskaplike probleme (Persoonlike onderhoud gevoer met Maatskaplike werker te Luckhoff op 05-05-2005).

In die betrokke skool en gemeenskap kom die meeste van die leerders uit 'n milieu-geremde situasie (Persoonlike onderhoud gevoer met Maatskaplike Werker op 05-05-2005 en Gesondheidssuster op 18-05-2005). Dit is dus noodsaaklik dat daar gekyk word na die faktore binne die milieu-geremde situasie wat die leerders se akademiese prestasie in die huidige UGO-onderwysstelsel die meeste beïnvloed sodat die probleme aangespreek kan word.

Die studie behoort 'n bydrae te lewer om ouers en onderwysers toe te rus met die nodige riglyne om die leerders se akademiese probleme aan te spreek. Die navorser beoog om deur middel van die studie vas te stel watter faktore die gr.10-leerders se akademiese prestasie negatief beïnvloed en om dan moontlike oplossings of riglyne daar te stel om aan ouers en betrokke

onderwysers hulp te verleen. Die bepaalde navorsing behoort dus vir ouers en veral die betrokke onderwysers van veel waarde te wees. Ouers, leerders, onderwysers en onderwysowerhede behoort kennis te neem van die bevindinge en aanbevelings wat uit die navorsing sal voortspruit.

1.5 BEGRIPSVERHELDERING

- **Milieu-geremde situasie**

‘n Milieu-geremde situasie verwys na ‘n milieu wat ontoereikend en gebrekkig is. Die geremde milieu is een waar armoede heers. Dit is ‘n milieu waar daar in daardie omgewing nie die nodige fasiliteite en aktiwiteite aanwesig is om die kind wat daar opgroei, effektief te stimuleer en ontwikkel nie. Verskillende outeurs heg dieselfde waarde aan die terme “milieu-geremdheid” en “milieu-gestremdheid”. Volgens Booyse (Kapp, 1994: 123) word die term “milieu-geremdheid” verkies bo dié van “milieu-gestremdheid”, omdat geremdheid ‘n voorwaarde van opheffing impliseer.

Vir die doel van hierdie studie sal die navorser deurgaans die term “milieu-geremdheid” gebruik. Die term milieu-geremdheid sluit dus die kansarme en kultuur- en taalanderse kind met probleme in.

- **Selfkonsep**

Dit is ‘n gevoel van eiewaarde wat die kind het, dit wil sê wat die kind van homself/haarself dink en hoe hy/sy oor homself/haarself voel (5 Mei 2005 <http://www.learning.mweb.co.za>).

- **Lokus van kontrole**

Dit is die gevoel wat ‘n persoon het dat hy/sy of eksterne faktore in die situasie sy/haar gedrag bepaal, of sy/haar akademiese prestasie bepaal (Oosthuizen, 1995: 3).

- **Deprivasie**

Die wegneem of ontneming van sekere noodsaaklikhede wat die kind nodig het in sy/haar totale ontwikkeling (Pretorius, 1998: 319).

- **Uitkomsgebaseerde Onderwys (UGO) / Resultaatgerigte onderrig (RGO)**

Die terme Uitkomsgebaseerde Onderwys (UGO) en Resultaat-gerigte onderrig (RGO) word beide gebruik om die nuwe onderrigstelsel van die Departement van Onderwys te beskryf. Die stelsel is gebaseer daarop dat leerders nie slegs kennis moet bekom nie. Die leerders moet in staat wees om te bewys watter vaardighede, kennis, of waardes en houdings hulle bemeester het. Vir die doel van hierdie studie sal die navorser slegs die term Uitkomsgebaseerde Onderwys (UGO) gebruik.

1.6 MILIEU-GEREMDHEID EN DIE UITWERKING DAARVAN OP DIE KIND SE SKOLASTIESE PRESTASIE

1.6.1 Die Milieu-geremde situasie

Voordat die leergereemde kind onder die loep geneem word, is dit nodig om die situasie of milieu wat aanleiding mag gee tot deprivasie en gevolglike leergereemdheid, te omskryf.

Volgens Kok (Kapp, 1994: 123) kan die begrip milieu omskryf word as die kind se geografies-fisiese wêreld, sy mede-menslike wêreld en sy kultuur-historiese wêreld. Wanneer daar vanuit Kok se oogpunt na 'n milieu gekyk word, is dit dus duidelik dat die kind deur alles binne die milieu waarin hy/sy opgroei, beïnvloed mag word. Dit behels letterlik sy/haar fisiese omgewing, alle persone wat binne sy/haar milieu is soos sy/haar ouers, grootouers, broers, susters en enige ander persone wat saam met hom/haar in dieselfde huis mag woon. Alle faktore of mense het letterlik 'n invloed op sy/haar ontwikkeling. Le Roux (1986: 143) verwys na milieu as die algemene leefwêreld van die mens.

Volgens Pretorius (Kapp, 1994: 123) beteken milieu-geremd dat die kind hom/haar in 'n sosiale milieu bevind wat gekenmerk word deur geografies-fisiese ontoereikendheid, veral in terme van die fisiese omgewing,

behuising, materiële goedere en kultuurgoedere. Hierdie faktore lei tot gebrekkige medemenslike kommunikasie, wat die kind daarvan weerhou om sy/haar persoonsmoontlikede en veral sy/haar sosiaal-kommunikatiewe moontlikhede, te verwerklik. Binne 'n milieu-geremde situasie word hierdie leefwêreld dikwels gekenmerk deur gesinslabiliteit, 'n dissosialiserende en gebrekkige gesinslewe en buite-egtelike saamwoon (Badenhorst, 2002: 318).

Milieu-geremdheid is volgens Booyse (Kapp 1994: 127) 'n lewensituasie wat gekenmerk word deur 'n verarmde en kansarme milieu; onstabiele interpersoonlike verhoudinge; kultuuranderse opvoedkundige peil; 'n swak woonomgewing met toestande soos oorvol huise, lawaai, misdaad, dronkenskap.

Bogenoemde faktore rem die kind in sy/haar ontwikkeling en dit lei tot swak akademiese prestasie. Volgens Pretorius (1986: 321-322) openbaar 'n kind uit 'n milieu-geremde situasie taalagterstande, ondoelmatige leefstyl, ervaringsagterstande, kognitiewe agterstande, fisieke tekorte en onderwysagterstande. Hierdie agterstande kom duidelik na vore wanneer die kind uit 'n milieu-geremde situasie die skoolsituasie betree. 'n Kind uit 'n milieu-geremde situasie se kans op sukses met akademiese vordering op skool is op sigself baie skraal as gevolg van die tekortkominge en agterstande wat hy/sy in sy situasie beleef. Die kind se milieu-geremde situasie benadeel dus sy/haar akademiese prestasie.

Die kinders binne die milieu-geremde situasie se leefwêreld word dus versteur en negatief beïnvloed deur genoemde faktore. In sommige gemeenskappe (soos die Luckhoff-gemeenskap) bevind die kind hom/haar ook dikwels in 'n onstabiele gesin met 'n vader wat werkloos, onbekend of selfs afwesig is. Groot getalle kinders in die gesin maak dit moeilik vir ouers om hul kinders goed te versorg of om genoeg aandag aan elkeen te gee.

1.6.2 Deprivasie en verwaarlosing

Kinders binne die milieu-geremde situasie is blootgestel aan deprivasie en verwaarlosing. Deprivasie en verwaarlosing verwys na gesinsarmoede, swak en oorvol huise, gebrekkige higiëne, gebrek aan boeke, gebrek aan privaatheid, asook speelruimte en 'n studeerplek vir die kind (Badenhorst, 2002: 320). Sulke faktore wat buite die leerder geleë is,

beïnvloed die leerder dikwels die meeste (Monyela, 1999: 10 en Fraser, 1973: 75). Wanneer huislike omstandighede dus ontoereikend is en daar as gevolg daarvan deprivasie en verwaarlosing by die leerders voorkom, lei dit tot verdere swak akademiese prestasie. Volgens Kapp (1994: 126), Adelman en Taylor (Mpelwane, 1998: 13) is 'n ontoereikende fisieke omgewing 'n direkte oorsaak van milieu-geremdheid. In so 'n milieu-geremde situasie waar daar deprivasie en verwaarlosing voorkom, lei dit tot verdere agterstande in die kind se ontwikkeling en akademiese vordering. Volgens Kapp (1994: 141) kan 'n kind ook 'n kognitiewe agterstand weens langdurige deprivasie ontwikkel.

Volgens Pretorius (1998: 321) dui kulturele deprivasie op sintuiglike en taaldeprivasie. Die kind het nie die geleentheid om die nodige sintuiglike en taalervaringe op te doen wat hom/haar vir die eise van die skool moet voorberei nie. So 'n kind sal 'n opmerklieke taalagterstand hê. In Luckhoff se kleurlinggemeenskap het 'n spraakterapeut (Persoonlike onderhoud gevoer op 20-07-2004) 'n ondersoek uitgevoer op dertig leerders en almal het probleme ervaar met reseptiewe en ekspressiewe taalgebruik. 'n Taalagterstand in 'n kind se ontwikkeling sal sy/haar akademiese vordering nadelig beïnvloed en dit lei tot verdere leerprobleme vir die kind wat nie die massas werk kan begryp weens sy/haar gebrekkige taalvermoëns nie.

Louw (1993: 375) verklaar dat leerders in Suid-Afrika weens polities-historiese faktore aan ernstige deprivasie blootgestel word. Ekonomiese deprivasie in Suid-Afrika veroorsaak dat kinders soms as arbeiders gebruik word. Volgens Bezuidenhout (2002: 115) het navorsing bewys dat in ses van die nege provinsies in Suid-Afrika meer as die helfte van die mense in totale armoede leef. Suid-Afrika se werkloosheid is kommerwekkend en dit veroorsaak dat kinders genoodsaak word om te werk vir hul daaglikse brood.

Fontana (1995: 8) suggereer dat 'n kind se vroeë kinderjare 'n kritieke tydperk vir sy/haar sosiale en emosionele opvoeding is. Indien 'n kind gedurende hierdie tydperk nie emosionele versorging ondervind nie, mag die kind dit moeilik vind om later in sy/haar lewe emosionele volwassenheid te bereik. Clark en Clarke (Fontana, 1995: 8) is van mening dat emosionele en sosiale deprivasie onomkeerbaar is. Maree en Ebersohn (2002: 243) is van mening dat weeskinders en kinders wat as gevolg van 'n milieu-geremde situasie aan deprivasie blootgestel word, baie kwesbaar is en in gevaar is om in die skoolsituasie akademies swak te presteer.

Ogunbanjo (2001: 27) se navorsing het bewys dat leerders binne 'n milieu-geremde situasie dit onnodig vind om hard te werk, asof dit nie nodig is om sukses te behaal op skool nie. Die leerders beweer dat dit nutteloos is om sukses te behaal, want hul ouers beskik nie oor die nodige fondse om te betaal vir verdere studie nie. Daar is ook geen werksgeleentheid vir leerders as hulle die skool verlaat na suksesvolle studies nie. Volgens Madsamba (1999: 19) het navorsing getoon dat werkende ouers in 'n milieu-geremde situasie 'n lae waarde aan skool heg. Die ouers openbaar ook 'n gebrek aan belangstelling, aanmoediging en aktiewe betrokkenheid en onderwys van die kinders (Pretorius, 1998: 320). Die meeste ouers is onsimpatiek teenoor hul skoolgaande kinders. Veral ouer kinders word nie deur die ouers ondersteun wanneer hul verdere skoolopleiding wil hê nie. Die meeste kinders in 'n milieu-geremde situasie se ouers het self min of geen skolastiese opleiding nie. Baie van die ouers kan nie lees of skryf nie (Persoonlike onderhoud gevoer met ouers van gr.10-leerders, 06-05-2005). Hulle sukkel om die gesin te onderhou; dus moedig hulle nie hul kinders aan om hul skoolopleiding te voltooi nie. Die ouers sien nie die waarde van verdere skoolopleiding as daar geen werksgeleentheid is nie (Ogunbanjo, 2001: 27). Verwaarloos en 'n gebrek aan motivering en ondersteuning deur die ouers kom dus voor.

1.6.3 Kultuuranderse opvoedkundige peil

Die kultuuranderse leerder se geremdheid is nie noodwendig gesetel in armoedigheid of minderwaardigheid van sy/haar kultuur nie. Dit word hoofsaaklik toegeskryf aan die feit dat die kultuuranderse leerder se kultuur anders is as dié van die dominante kultuur van sy/haar omgewing (Kapp, 1994: 124 en De Lange, 1997: 6). Volgens De Lange (1997: 6) en Meintjies (1990: 5) behels kulturele ontoereikendheid dat leerders in 'n spesifieke kultuurgroep, as gevolg van hul kulturele herkoms verhinder word om hul besondere potensiaal ten volle te ontwikkel, in die meeste gevalle omdat hul gebuk moet gaan onder 'n dominante kultuur. Meintjies (1990: 5) beweer vervolgens dat die milieu-geremde leerder in sulke gevalle nie in staat is om effektief aan die dominante kultuur deel te neem nie, as gevolg van gebrek aan bepaalde ervarings, 'n taalkortkoming teenoor die dominante kultuur. 'n Gebrek aan ervarings en taalkortkoming in die skoolsituasie kan lei tot ernstige struikelblokke in die akademiese vordering van 'n leerder uit so 'n kultuuranderse opvoedkundige situasie.

Van Niekerk (De Lange, 1997: 7) is van mening dat Suid-Afrikaanse swarte mense hul tans in twee wêrelde bevind, elk met sy eie waardesisteem. Aan die een kant is hul tradisionele kultuur waarvan die opvoedingstyl en inhoud aangrypend verskil van die Westerse kultuur se opvoedingstyl en inhoud aan die ander kant, die dominante kultuur in Suider-Afrika. Volgens Barnard (1982: 314) is die onderwyser die kultuurdraer in die skoolsituasie. Die probleem ontstaan gevolglik in die skoolsituasie waar daar volgens die Westerse kultuur gewerk en onderrig gegee word. Westerse waardes en gebruike word toegepas. Dit lei tot verwarring vir die leerders wat gewoon is aan hul eie waardes en gebruike. Dit veroorsaak dat die skoolomgewing vir die leerders vreemd en soms vyandig is, omdat hulle nie altyd die nodige ervaringe en kennis van die skool se kultuur het nie. Volgens Passow (De Lange 1997: 82) is veral swart milieu-geremde leerders bewus van vooroordeel, diskriminasie, verwerping en vyandigheid in die samelewing. Dit lei verder tot swak akademiese prestasie vir die kultuuranderse leerder.

In die milieu-geremde situasie, is daar dikwels leerders uit meer as een kultuur in klas teenwoordig. In die Gekombineerde Skool te Luckhoff is daar byvoorbeeld verteenwoordiging uit verskillende kulture: kleurlinge, Xhosa's, Sotho's en Tswana's. Hierdie leerders se ervaringswêreld verskil baie van mekaar. Hulle is ook dikwels in konflik met mekaar as gevolg van die verskille. Hulle is die prooi van kulturele ambivalensie en dit wys in hul swak akademiese prestasie. Volgens die navorser se eie persepsie, gebaseer op praktiese ervaring en waarneming, is kultuurandersheid ook 'n faktor tussen die onderwyser en die leerder. 'n Blanke onderwyser verstaan nie altyd die kultuur en ervaringswêreld van die swart leerder nie. 'n Swart leerder wat uit 'n milieu-geremde situasie kom, kan sy kultuur as gevolg van verkeerde persepsies, as minderwaardig ervaar en dit lei tot 'n swak selfkonsep, selfs tot die belewing van 'n identiteitskrisis.

1.6.4 Selfkonsep

Selfkonsep het te doen met hoe 'n persoon homself sien, die gevoel van eiewaarde wat 'n persoon van hom/haarself het (5 Mei 2005: <http://www.learning.mweb.co.za>). Vrey (1984: 14) beskryf selfkonsep as die konfigurasie van oortuigings wat 'n persoon van homself/haarself het en houdinge teenoor homself/haarself waarvan die persoon gewoonlik bewus of onbewus is.

As gevolg van die geweldige armoede waarmee die milieu-geremde leerders moet saamleef, ontwikkel hulle 'n negatiewe ingesteldheid teenoor hulself en hul leefwêreld. Volgens Vrey (1984: 52) vorm selfkonsep die brandpunt van leerders se verhoudinge in hulle leefwêreld. Hulle is gevolglik vanuit hul milieu, swak gemotiveerd om te presteer (Mohamed, in De Lange, 1997: 49). Volgens Woodfolk (De Lange, 1997: 49) beïnvloed swak sosio-ekonomiese omstandighede die gevoelens van selfwaarde van die leerders negatief. Hulle sien mislukkings as besliste oorsaak en het negatiewe verwagtings ten opsigte van toekomstige sukses. Volgens Griffin (Mpelwane, 1998: 17) glo leerders met 'n swak selfkonsep nie dat hulle sukses kan behaal nie. Purkey en Conti (Vrey, 1984: 125) bevestig dat daar 'n sterk korrelasie is tussen leerders se swak prestasies en 'n daling in hul selfkonsep. Passow (De Lange, 1997: 82) het bevind dat veral swart milieu-geremde leerders 'n swak selfkonsep het met geen vooruitsigte tot sukses in hul akademiese prestasies nie.

In elke leersituasie sien leerders hulself in die lig van hul toets- of eksamen-uitslae en die onderwyser en ouers se kommentaar daarop (Mpelwane, 1998: 19). Volgens Kapp (1994: 106) lei die leerders se herhaalde mislukkings daartoe dat hulle maklik onrealistiese betekenis aan hulself en hul eie vermoëns toeken. Hoe swakker die leerders vaar, hoe swakker is hul selfkonsep. Die leerders meet hulself aan hul eie prestasies (5 Mei 2005: <http://learning.mweb.co.za>). Volgens Monyela (1999: 8) is die volgende drie aspekte baie belangrik in die leerder se self-evaluering: hoe suksesvol hy/sy is, hoe suksesvol hy/sy graag wil wees, en hoe ander hom/haar beoordeel.

'n Swak of negatiewe selfkonsep lei gewoonlik tot persoonlikheidsprobleme. Dit lei weer tot verdere leerprobleme. Biehler en Snowman (Mpelwane, 1998: 19) is die mening toegedaan dat die kinders se selfkonsep so laag kan raak, dat hulle nie meer in hulself glo nie. Die leerders is geneig om aanmoediging en positiewe aanmerkings as vals en onwaar te beskou, omdat hulle so min vertrou in hul eie vermoëns het. Hiervolgens sal leerders hulself as mislukkings beskou, hulle suksesse verwerp, aangesien sodanige ervarings nie inpas by hul verwysingsraamwerk rakende hulself nie (5 Mei 2005: <http://learning.mweb.co.za>). Volgens Butler-Por (Mpelwane, 1998: 11) het 'n leerder met 'n swak selfkonsep geen vertrou in sy/haar vermoë om 'n taak suksesvol te voltooi nie.

Passow (De Lange, 1997: 82) beweer dat leerders met 'n swak selfkonsep antagonisme teenoor die onderwys ervaar. Hulle tree ook aggressief en negatief teenoor die skool en die samelewing op. Gevolglik plaas dit groot stremming op die akademiese vordering van die leerders.

Swak selfkonsep by die leerders word veroorsaak en aangehelp deur eksterne faktore binne die milieu-geremde situasie. 'n Swak selfkonsep akkumuleer verdere struikelblokke vir die leerders se akademiese prestasie.

1.6.5 Kommunikasie

Die milieu-geremde leerder ondervind groot probleme ten opsigte van ekspressiewe en reseptiewe taalgebruik weens onvoldoende stimulasie en kommunikasie in sy/haar omgewing.

Afwesigheid en onbetrokkenheid van ouers in die ontwikkeling van kommunikasievaardigheid en taalpatrone veroorsaak agterstande in die taalvaardigheid van die leerder. De Lange (1997: 17) beweer dat die leerder se taalontwikkeling 'n direkte verband toon met die inhoud en moeilikheidsgraad van die leerinhoud wat die leerder kan verstaan en bemeester.

Volgens Olivier (1998: 59) kan tweede taal-leerders probleme ondervind met begrip, konteks en onderhandeling. Laasgenoemde vra dat die onderwysers eers moet bepaal wat die leerders se taalvaardighede en taalkennis is. Mabena (Toni, 2002: 10) staaf dat talle studente 'n tekort aan taalvaardighede noem as een van die faktore wat aanleiding gee tot swak akademiese prestasies onder swart studente. Dieselfde argument is van toepassing op swart leerders op skool.

Volgens Toni (2002: 11) lei die gebrek aan begrip van 'n taal nie net alleen tot swak akademiese prestasies nie, maar ook tot 'n verlies aan identiteit asook 'n gevoel van aliënasie.

Sommige van die milieu-geremde leerders het 'n taalagterstand, omdat hulle nie deurgaans moedertaalonderrig ontvang nie. Dit veroorsaak dat leerders nie genoeg voordeel uit 'n gewone skoolprogram trek nie (De Lange, 1997: 25-26). Milieu-geremde swart leerders het nie die fondse om na skole te gaan waar hulle moedertaalonderrig kan ontvang nie. Volgens Maree, Janse van Rensburg & Cronje (2000: 228) ervaar leerders wat in Engels onderrig

word, probleme, omdat hul moedertaal nie Engels is nie. Leerders met 'n gebrekkige taalvermoë kan nie voldoende inligting opneem tot uitbreiding, veralgemening en evaluering van die leerinhoud nie, en dit benadeel hul akademiese prestasie (De Lange, 1997: 82-83).

1.6.6 Lokus van kontrole

'n Interne lokus van kontrole dui op die mate van geloof by mense naamlik dat die sukses wat hul behaal die direkte gevolg is van hul eie pogings wat hul aangewend het. So word die verantwoordelikheid vir gedrag dus aanvaar (Oosthuizen 1995: 3). Dan is daar ook die persone wat geen verantwoordelikheid aanvaar vir hul handeling nie. Hierdie persone glo dat hul eie aksies en gedrag geen invloed kan hê op wat met hulle gebeur nie en daar word van sulke persone gesê dat hulle oor 'n eksterne lokus van kontrole besit (Oosthuizen, 1995: 4).

Volgens Bar Tal (De Lange, 1997: 13) dig leerders met eksterne beheer die oorsake van hul suksesse en/of mislukkings toe aan faktore buite hul beheer en wil sodoende ook nie verantwoordelikheid vir hul studies aanvaar nie. Volgens Oosthuizen (1995: 5) het Findley en Cooper bevind dat leerders met 'n interne lokus van kontrole akademies baie beter akademies vaar. Interne lokus van kontrole word ook gekoppel aan emosionele intelligensie (Julie 2005: <http://www.learning.mweb.co.za>). Leerders met emosionele intelligensie of interne lokus van kontrole aanvaar hul situasie en neem verantwoordelikheid vir hul akademiese prestasie.

Attribusies is die oorsake waaraan leerders hul suksesse of mislukkings toeskryf. Sekere leerders voel dat hulle nie beheer het oor die dinge wat met hul gebeur nie. Hulle plaas die skuld vir mislukkings op 'n ander persoon of koppel dit aan bepaalde omstandighede (De Lange, 1997: 1, Ogunbanjo, 2001: 42) en Julie 2005: <http://learning.mweb.co.za>). Volgens Dars en Rimm (De Lange, 1997: 15) kom akademiese onderprestasie voor wanneer leerders se prestasie in 'n vak of standerd beduidend laer is as wat hul potensiaal veronderstel. "Locus of control" is volgens Ogunbanjo (2001: 41) ook relevant tot onderprestasie.

Dit wil voorkom of die leerders in 'n milieu-geremde situasie grotendeels 'n eksterne lokus van kontrole het, hulle aanvaar nie verantwoordelikheid vir hul akademiese vordering nie.

1.6.7 Fisieke kenmerke

Gildenhuis & Le Roux (2002: 32) beweer dat die milieu-geremde omgewing of armoede-kultuur aanleiding gee tot fisiese tekorte by die leerders. Volgens De Lange (1997: 17) vorm 'n leerder se fisiese ontwikkeling die basis van geleerdheid. Leerders uit 'n geremde milieu ontwikkel 'n fisiese agterstand. Volgens Mathebulu (De Lange, 1997: 17) is leerders uit 'n geremde milieu se energie en konsentrasievermoë dikwels min as gevolg van te min voeding. Hul gesondheid is ook swak. As gevolg van aanhoudende siektes word hul fisieke asook hul breinontwikkeling nadelig beïnvloed. Pretorius (Kapp, 1994: 79) meen dat die milieu-geremde omgewing fisiese tekorte asook onderwysagterstande by leerders veroorsaak. Volgens De Lange (1997: 17) is sulke leerders dikwels klein en onderontwikkel as gevolg van armoede en ondervoeding of wanvoeding. Leerders het dikwels oog- of oor-probleme wat nie opgetel/gediagnoseer is nie. Volgens Kapp (1994: 305) het navorsing onweerlegbaar aangetoon dat verstandelik ligte en matige gestremdheid in 'n groot mate uit die laer sosio-ekonomiese groepe van die samelewing kom. Volgens Ingalls (Kapp, 1994: 306) is die oorsake hiervan swak of wanvoeding, swak gesondheid, ontoereikende mediese dienste en swak taalgebruik.

1.6.8 Opvoedings- en onderwysagterstande

Volgens Pretorius (1987b: 96) is een van die kenmerke van milieu-geremdheid 'n lae onderwyspeil. Die milieu-geremde leerders kom gewoonlik uit 'n gebrekkige of ongeletterde kultuurgroep. Bestaande skole en onderwysstelsels in die RSA voorsien nie toereikend in die behoeftes van 'n milieu-geremde leerder nie. Dit veroorsaak frustrasie, swak skoolbywoning en vroeë skoolverlating (Pedagogiek Joernaal Vol.14, 1993: 33).

Milieu-geremdheid en die uitwerking daarvan op die leerder se onderwyservaring is nou verwant. 'n Leerder wat in 'n milieu-geremde situasie grootword, het meestal gebrekkige toegang tot enige manier of vorm van onderrig voordat hy/sy die skool betree. Ouers in dié voedingsgebied van die skool is te arm om enige vorm van onderwys of opvoeding te voorsien. Hulle kan nie bekostig om hul kinders na kleuterskole te stuur nie. Daar is nie sprake van enige opvoedkundige speelgoed of boeke nie. Die navorser kan uit eie ervaring getuig dat milieu-geremde leerders dikwels nie eens die basiese skoolgereedheidsvaardighede het wat nodig is vir

formele skoolonderrig nie. Selfs die ouer leerders het 'n gebrekkige woordeskat en min of geen kennis van en ervaringe met moderne tegnologie soos rekenaars nie. Die leerders betree die skool reeds met 'n agterstand.

1.6.9 Buite-egtelike kinders

Tienerswangerskap en buite-egtelikheid kom dikwels onder mense in 'n lae sosio-ekonomiese klas voor (05 Augustus 2005: <http://www.learning.mweb.co.za>).

Volgens Monyela (1999: 108) se navorsing is die struktuur van die familie belangrik en dit het 'n groot invloed op 'n leeder se akademiese prestasies. Twee-ouer gesinne lewer beter presteerders as een-ouer gesinne. Vandamme en Schwartz (1985: 205) het die verhouding tussen die afwesige pa en die akademiese prestasie van kinders bestudeer. Die outeurs se navorsing het aangetoon dat leerders uit pa-afwesige huise swakker presteer het in gestandaardiseerde leestoetse as leerders wat in huise grootword waar daar wel pa's teenwoordig is. Ongelukkig kom die meeste leerders in 'n milieu-geremde situasie uit een-ouer gesinne; sommiges woon selfs nie eens by hul ouers nie.

Engelbrecht (Pretorius, 1987a: 401) meen dat die stigmatiseringseffek verbonde aan die toenemende voorkoms van beplande en onbeplande buite-egtelike geboortes in die eietydse samelewing die sosiale lewe van die kind in opvoeding des te meer problematies maak. Volgens bogenoemde navorsing is dit duidelik dat leerders wat in enkelouer-gesinne grootword, swakker presteer as leerders wat in huise grootword waar albei ouers teenwoordig is.

Die grootste persentasie kinders in 'n milieu-geremde situasie bly in oorbevolkte en informele huise. Dit is algemeen vir 'n gesin van tien om 'n twee vertrekhuise of pondok te deel. Ouers en kinders moet dikwels dieselfde kamers deel. Dit veroorsaak dat kinders opgroei met blootstelling aan seksuele omgang tussen hul ouers as gevolg van 'n gebrek aan privaatheid en ruimte (persoonlike onderhoud gevoer met 'n ouer van die Gekombineerde Skool te Luckhoff, 22 Julie 2005). Ander lede van die familie deel ook baie keer die huis, molestering en verkragting kom dikwels in families voor. Die meisies tree op as prostitute, juis as gevolg van hul armoedige omgewingsomstandighede (Persoonlike onderhoud gevoer met Inspekteur Thompson, S.A.P., 22 Julie 2005). Die faktore en omstandighede

lei tot tienerswangerskappe. Die kulturele verskille veroorsaak ook dat leerders nie enige morele probleme het om buite-egtelik swanger te raak nie. Volgens navorser se persoonlike waarneming en ervaring kom meisies wat swanger was en geboorte geskenk het, na 'n paar dae weer terug skool toe. Hulle hervat hul skoolloopbaan nou egter met die ekstra verpligting en verantwoordelikhede van 'n baba. Al kyk die ouers of grootouers bedags na die baba. Die meisies is baie kere afwesig, want hulle gaan pouse huis toe om die baba te borsvoed of neem die baba gedurende skoolure na die kliniek. Dit veroorsaak dat hulle agter raak met hul skoolwerk en dat hulle akademiese prestasie opmerklik nadelig daardeur beïnvloed word.

1.6.10 MIV/VIGS

Die pandemie van MIV/VIGS kan nie weg geredeneer word nie. Dit is 'n feit dat kinders daagliks daardeur beïnvloed word. Navorsing in 2004 het getoon dat sowat 10% van jong mense tussen die ouderdom 15 en 24 MIV-positief is (30 Augustus 2005: <http://www.learning.mweb.co.za>).

Die kinders wat binne 'n milieu-geremde situasie grootword, is dikwels vanaf 'n ouderdom so jonk as veertien jaar al seksueel aktief. Jong kinders wat seksueel aktief is, se kans om MIV/VIGS op te doen is net soveel groter as die van hul seksueel onaktiewe maats.

Jong kinders word wees gelaat of doen self MIV/VIGS op. MIV/VIGS veroorsaak dat die potensiële getal ouers verminder, die getal weeskinders neem toe en armoede vererger. Kinders word die versorgers in die gesin en moet lone verdien (05 September 2005: <http://www.health24.co.za>).

Jong kinders word wees gelaat as gevolg van die dood van hul ouers. Aansluitend by en ter stawing van bogenoemde kan navorser uit eie ervaring ook getuig dat sulke kinders, dikwels nog in 'n jeugdige ouderdom, soms moet omsien na kleiner broers of susters of hulle word self in pleegsorg geplaas. Baie graad 10-leerders is wees en woon alleen. Hulle kry onderhoud van die staat. Sulke omstandighede is ook bydraend tot die akademiese agteruitgang van die leerders.

1.7 UITKOMSGEBASEERDE ONDERWYS(UGO) IN 'N MILIEU-GEREMDE OMGEWING

1.7.1 ONDERWYSSTELSEL

Die volgende aanhaling in die City Press (2002, no.39343: 14) verwoord die basiese beginsels van die Uitkomsgebaseerde Onderwys: "*The philosophy behind OBE, is to teach a learner something applicable to his/her real world.*" Volgens die City Press moet 'n leerder in 'n stimulerende omgewing in staat wees om inligting uit verskeie bronne te raadpleeg. Volgens die The Financial Mail Education survey (City Press 2002, no.39343: 15) is bevind dat swart leerders in 'n milieu-geremde omgewing nie die vaardighede besit om navorsing te doen nie. Hulle begryp nie die werk wat vir hulle aangebied word nie, dikwels omdat die onderwysers wat dit aanbied, self min insig in die vakke het. Zinn (1999: 50) maak die stelling dat UGO hand aan hand gaan met navorsingsgebaseerde onderrig. Dit vereis 'n boekryke omgewing en die vermoë van onderwysers om die leerders daarmee vertrouwd te maak. Leerders moet die vaardighede geleer word om met inligting om te gaan en die bronne tot hul beskikking te kan gebruik.

Mulholland (Ogunbanjo, 2001: 32) beklemtoon dat, vir leerders om te funksioneer in 'n moderne wêreld, die basiese beginsels van lees, skryf en wiskunde noodsaaklik is. UGO veronderstel dat leerders hierdie basiese beginsels het en dat alle leerders kan leer. Dit is nie altyd waar nie; baie leerders het nie die basiese vaardighede wat vereis word vir UGO nie. Indien die leerders nie oor die basiese vaardighede beskik nie, sal hulle ook nie aan die vereistes vir UGO kan voldoen nie. 'n Leerder met leesprobleme kan naslaanbronne gewoonlik nie ten volle benut nie.

Tekortkominge in die onderwysstelsel lewer 'n groot bydrae tot leerprobleme. Hierdie tekorte sluit in: hoë leerling-onderwyser getalle, onvoldoende klaskamers, te min biblioteke, tekort aan boeke, die druk op onderwysers om die sillabus te voltooi (Mpelwane, 1998: 46). Volgens Bouwer en Van Niekerk (Mpelwane, 1998: 52) is tekorte in die onderwysstelsel 'n bydraende faktor tot leerprobleme en swak akademiese prestasie. Die Southern Africa Report (1993: volume 11(6) uitgawe 83442) berig dat 'n tekort aan boeke en fasiliteite en oorvol klasse bydra tot die swak akademiese prestasie van swart leerders. Hulle akademiese prestasie word geïnhibeer.

Venter (2003: 36) is van mening dat die onderwysowerhede 'n fout gemaak het deur die UGO-benadering nie vir die gr.10's te laat aangaan nie. Hulle het volgens hom te vinnig en te veel probeer verander en kan die omvang daarvan nie hanteer nie. Volgens Beckman (Rademeyer, 2003: 1) is daar lankal gewaarsku dat die onderwysstelsels nie gereed is vir UGO nie. Zinn (1999: 46) beklemtoon dat dieselfde vereistes wat UGO aan die leerders stel, ook aan die onderwysers gestel word. Navorsing het bewys dat baie onderwysers nie aan die vereistes wat deur UGO aan hulle gestel word, voldoen nie.

Met die UGO-benadering is daar as sodanig nie fout te vinde nie, maar wel met die implementering daarvan en die uitvoering daarvan. Die UGO-benadering vra baie leermateriaal, baie boeke en inligting, min leerders in 'n klas en goed opgeleide onderwysers. Pretorius (1987b: 96) se studies het aangedui dat bestaande onderwysstelsels in die RSA nie toereikend aan die milieu-geremde leerders se behoeftes voorsien nie.

1.7.2 Multi-kulturalisme

Volgens die beleid van die departement van onderwys was/word baie skole gedwing om te kombineer. Die leerders wat dan in die gekombineerde skole is, is dikwels afkomstig uit verskillende kulture.

Die problematiek rakende kultuurverskille in die klaskamer is reeds aangespreek in 1.6.3 waar daar aangetoon is dat kennis, begrip en gedrag sterk beïnvloed word deur kultuur. Saville-Troike (Mostert, 1998: 22) beweer dat lede van verskillende kultuurgroepe nooit die "real world" op dieselfde manier kan beleef en ervaar nie. Dus kan 'n mens nie aanneem dat basiese konsepte dieselfde betekenis het vir alle kulture nie.

Volgens Baca en Harris (Kapp, 1994: 30) ondervind leerders uit kultuuranderse omgewings, taalprobleme, sosialiseringsprobleme en 'n lae selfkonsep. Booyse (Kapp, 1994: 124) beweer dat waar 'n samelewing saamgestel is uit verskillende bevolkingsgroepe, elk met sy eie taal, tradisies en gebruike, ideologieë en norme die risiko groot is dat leerprobleme kan voorkom.

Multi-kulturalisme beteken ook dat daar verskillende tale verteenwoordig is in een klas. 'n Leerder moet dikwels in 'n ander taal as sy moedertaal onderrig ontvang. Booyse (Kapp, 1994: 154) bevestig dat indien die

taalmedium waarin die kind onderrig ontvang, verskil van sy moedertaal dit dikwels tot onderprestasie lei.

Volgens Tlale (1991: 18) is daar in sommige gemeenskappe sosiale en kulturele vereistes wat in konflik is met vereistes vir goeie prestasies of skoolopleiding. Sommige kulture vereis nog dat meisies tuis moet bly en ondergeskik is aan die man. Hulle word dus nie aangemoedig om verder te studeer nie. Multi-kulturalisme kan dus 'n groot struikelblok wees vir die leerders wat wel verder wil studeer of bloot net skolasties wil presteer. Veral meisies word benadeel.

1.7.3 Gebrek aan fasiliteite

Die huidige onderwysstelsel, naamlik UGO vereis dat leerders bekend moet wees met moderne tegnologie. Rekenaars en internet maak deel uit van die UGO-vereistes. Min kinders of skole binne die milieu-geremde situasie besit enige van hierdie fasiliteite of het toegang daartoe. Min skole, veral skole binne die milieu-geremde situasie, kan dit bekostig om die nodige hulpmiddels en bronne te koop. Baie skole besit nie eers genoeg fotostaatpapier of basiese skryfbehoeftes nie. Volgens Watson (2002: 193) word die UGO-onderwysstelsel nadelig beïnvloed deur die gebrek aan fasiliteite en voldoende onderrigmateriaal.

Mpelwane (1998: 53) beweer dat boeke leerders se lees verbeter; daarom moet die leerders aan boeke blootgestel word. 'n Verskeidenheid boeke en tydskrifte wat die leerders sal interesseer en hul belangstelling sal prikkel, moet tot hul beskikking wees. Ongelukkig is dit 'n feit dat boeke in 'n milieu-geremde omgewing nie beskikbaar is nie. Volgens die Southern Africa Report (1993: volume 11(1): 7) word veral swart leerders erg beïnvloed deur die tekort aan handboeke, gebrek aan fasiliteite en oorvol klasse. Die verslag skryf die swak akademiese prestasie van veral swart matrieks toe aan bogenoemde faktore. Volgens die Southern Africa Report (Januarie 14, 2000: 12) het onderwysers min hoop dat UGO sal slaag in die klasse wat so oorvol is, want onderwysers kan nie genoeg aandag aan al die leerders skenk nie.

In die Gekombineerde Skool te Luckhoff besit die leerders byvoorbeeld nie rekenaars en het hulle gevolglik nie toegang tot die internet nie; selfs boeke en tydskrifte is 'n luukse. Die skool besit nie 'n laboratorium nie, dit

beperk ook die leerders se geleentheid om eksperimente te doen. Hulle moet moeilike konsepte wat vir hulle totaal vreemd is, sonder visuele voorstelling begryp. Die gebrek aan die nodige fasiliteite strem dus ook hul akademiese vordering.

1.7.4 Oorvol klaskamers

Dit is 'n logiese feit dat onderwysers se probleme met dissipline eskaleer namate die leerdergetal in hul klaskamer toeneem. Dissipline speel 'n prominente rol in enige leersituasie. Volgens 'n ervare onderwyser (soos aangehaal in *Onderwyser*, vol 36, November, 2003) is die werklikheid dat 'n gebrek aan dissipline, wanorde en verwarring kinders angstig maak. Kinders hou juis van die sekerheid van dissipline; dit dien as hoekstene waarop selfvertroue en ware intellektuele vryheid gebou word. Legotlo, Maaga, Sebego (2002: 115) se navorsing toon ook dat swak dissipline die verhouding tussen leerders en onderwysers benadeel. Sommige leerders ignoreer doelbewus die onderwysers se instruksies, hulle kom laat in die klas, verlaat die skool voordat die skool verdaag. Afwesigheid van respek teenoor die onderwysers, is die oorsaak van dissiplinêre probleme in die klasse. Naude (Kotze, 2002: 77) reflekteer dat 'n tekort aan dissipline en 'n tekort aan die kultuur van onderrig en leer nie maklike struikelblokke is om te oorkom nie. Dit gee aanleiding tot verdere akademiese probleme vir die leerders. Hierdie dissiplinêre probleme ontstaan dan ook dikwels waar klasse oorvol is. Die UGO, waar elke individuele leerder se vordering gemonitor moet word, sou die probleem van dissipline in 'n groot mate kon aanspreek as die ideaal van nie meer nie as 25 leerders per klaskamer 'n realiteit kon wees. Milieu-geremde leerders openbaar dikwels gedragsprobleme; daarom is dit soveel te meer rede dat ernstig gekyk moet word na die ratio: onderwyser-leerders. Ugo kan nooit werk in sulke oorvol klaskamers nie; dit kan slegs gefrustreerde onderwysers en afgeskepte leerders tot gevolg hê.

1.7.5 Oorlaaide onderwysers

Van Loggerenberg (2004: 3) benadruk die feit dat leerkrigte die sleutel tot suksesvolle inwerkingstel van resultaatgerigte onderwys dra. Oorlaaide onderwysers kan egter nie die taak verrig nie. Van die onderwysers word verwag om die uitkomst binne 'n sekere tyd te voltooi. Dit veroorsaak probleme vir leerders wat langer as ander neem om die werk te begryp en

om die uitkomst te bereik. Die leerders raak gefrustreerd wanneer hulle agter raak en verloor belangstelling (Mpelwane, 1998: 53). 'n Onderwyser wat streng by 'n beplande skedule hou, as gevolg van werkslading, laat min of geen variasie toe vir enige afwyking vir die leerders wat begaafd is, of leerders wat leerprobleme het (Tlale, 1991: 5). Dit belemmer die leerders se akademiese prestasie nog verder. Volgens Butler-Por en Houk (Mpelwane, 1998: 53) moet die onderwyser altyd in ag neem dat elke kind uniek is en teen sy/haar eie tempo werk. Oorlaaide onderwysers moet steeds daarna streef om aandag te gee aan elke individu se individuele behoeftes.

Volgens Legotla, *et.al.*, (2002: 116) en Watson (2002: 194) is onderwysers se moraal baie laag, dit word bewys deur hul gedurige afwesigheid. Die oorsake wat vir die lae motiveringsvlakke van onderwysers verantwoordelik is, word aangedui as: swak werksomstandighede, onvoldoende kurrikulum-materiaal, werksonsekerheid, oorvol klasse, gebrek aan dissipline. Combrinck (2003: 60) se navorsing het getoon dat die implementering van UGO die werkslading van die onderwysers aansienlik vermeerder. Volgens die UGO moet die vordering van individuele leerders konstant gemonitor word. Die administratiewe verpligtinge van onderwysers het gevolglik drasties toegeneem veral in 'n skool waar leerders met leerversperrings in die hoofstroom geakkommodeer moet word.

Ouers en die Departement van Onderwys verwag net elke dag al meer van die onderwysers. Wanneer die leerders swak presteer, word die fout by die onderwyser gesoek. Holman (Rademeyer, 2003: 1) is van mening dat die gr.10-leerders se swak prestasie die leemtes in UGO uitwys.

Volgens Chetty (1996: 66) het die oorlaaide kurrikulum katastrofiese gevolge op die akademiese prestasie van leerders. Die onderwysers is altyd gedruk vir tyd om die kurrikulum te voltooi. Dit alles plaas net nog meer druk op die alreeds oorlaaide onderwysers.

Volgens Masitsa (1995: 136) is die ideaal dat 'n onderwyser elke leerder se naam, hul behoeftes, talente, belangstellings, hul swakpunte en sterkpunte ken om sodoende 'n warm, vriendelike, belangstellende en entoesiastiese onderwyser te wees. In die praktyk met die realiteit van oorvol klasse is dit egter nie moontlik nie.

In die situasies moet die onderwyser dikwels self opdok vir leermateriaal wat nie deur die skool of ouers voorsien kan word nie. Dit plaas nog 'n groter las op die onderwysers.

1.7.6 Dubbel-medium klasse

Die Departement van Onderwys dwing soms skole om dubbelmedium-onderrig aan te bied. Volgens 'n leerder van Noord-Kaapland (Volksblad, 18 Februarie 2005: 1) word alle leerders benadeel deur dubbel-mediumonderrig. Dit is nie 'n rassekwessie nie, maar 'n taalkwessie. 'n Engelssprekende gr.12-leerder van dieselfde skool het gesê hulle word nou in elke vak in Afrikaans en Engels onderrig en volgens hom werk dit nie, hy word erg daardeur benadeel. Volgens 'n griefskrif wat die leerders van 'n skool aan die Departement oorhandig het (Volksblad, 10 Februarie 2005: 2) vra die leerders van die betrokke skool dat parallelmedium-onderrig aan elke leerder in die skool gegee moet word sodat die leerders in die taal van hul keuse onderrig kan ontvang.

Die beleid van die onderwysdepartement skep groot probleme in veral die UGO-benadering. Bronne is beperk en baie tyd gaan verlore, omdat die onderwyser dieselfde werk in beide Afrikaans en Engels moet aanbied. Dit verkort die tyd met die helfte, maar dit verdubbel die onderwyser se werk. Alle toetse, werkstukke en eksamens moet in beide tale opgestel word (navorsers se persoonlike ondervinding in die praktyk).

Taal is volgens Mostert (1998: 22) 'n sleutelkomponent van kultuur. 'n Groot komponent van kultuur word deur taal oorgedra. Taal gaan oor meer as net 'n medium van kennisoordrag en kennisverwerwing. Dit gaan oor identiteit en kultuur en eiewaarde (September 05, 2005: <http://www.learning.mweb.co.za>). Wanneer leerders dan in 'n ander taal as hul moedertaal onderrig word, moet hulle ook onderrig word in die nuwe kultuur. Simon (Mostert, 1998: 200) beweer dat taalprobleme 'n belangrike aanleidende faktor is tot swak akademiese prestasie. Dellwaria (Mostert, 1998: 21) het bevind dat leerders dikwels sukkel om die betekenis van die taal te begryp, om vreemde konsepte en begrippe te verstaan en om met begrip te lees. Hulle sukkel gevolglik om sinvolle notas af te neem. Dit alles dra by tot verdere leerprobleme.

1.8 SAMEVATTING

Milieu-geremdheid affekteer selde net een aspek van 'n kind se lewe. Die negatiewe uitwerking daarvan beïnvloed die kind se lewe in totaliteit. Die gebrekkige en ontoereikende milieu kniehalter die kind se fisiese, verstandelike en emosionele ontwikkeling.

In die RSA is daar baie leerders wat in haglike omstandighede lewe. Hierdie milieu-geremde omgewing, is onderhewig aan faktore soos deprivasie, kultuuranderse opvoedkundige peil, swak selfkonsep, fisieke tekorte en probleme met kommunikasie. Die faktore lei tot akkumulاسie van struikelblokke in die kind se ontwikkeling en opvoeding. Die leerders ontwikkel 'n agterstand nog voordat hulle die skoolsituasie betree.

Die UGO-stelsel vereis baie vaardighede, kennis en hulpbronne om spesifieke uitkomst te bereik. 'n Leerder binne 'n milieu-geremde situasie voldoen egter nie aan bogenoemde vereistes nie. Die milieu-geremde situasie manifesteer in verskeie probleme wat die leerder ondervind soos 'n swak selfkonsep en fisieke tekorte. Die milieu-geremde situasie manifesteer ook in probleme vir die onderwyser. Dit sluit in 'n tekort aan fasiliteite en boeke, dubbel-medium klasse, multi-kulturalisme, oorvol klaskamers wat lei tot dissiplinêre probleme en oorlaaide onderwysers.

Dit blyk dus dat die leerder in 'n milieu-geremde omgewing se akademiese vordering direk beïnvloed word deur die vereistes wat deur UGO aan hom/haar gestel word. Die milieu-geremde leerder word blootgestel aan faktore wat sy/haar akademiese vordering strem. Die milieu-geremde leerder kan dus nie aan die vereistes wat deur die UGO aan hom/haar gestel word, voldoen nie.

In hierdie artikel is daar hoofsaaklik 'n literatuuroorsig gegee van die moontlike faktore wat aanleidend tot die hoë druipsyfer onder gr.10-leerders mag wees. Hierdie teoretiese ondersoek sal in die volgende artikel opgevolg word deur 'n empiriese ondersoek, gedoen in Luckhoff se gemeenskap en meer spesifiek in die Gekombineerde Skool te Luckhoff. Daar sal indringend gekyk word na die moontlike aanleidende faktore tot die hoë druipsyfer onder gr.10-leerders.

In dié opvolgende artikel sal die bevindinge uit dié literatuurondersoek (wat weergegee is in artikel 1) in verband gebring word met die resultate en bevindinge uit die empiriese ondersoek (soos weergegee in artikel 2). Gebaseer op die gekombineerde bevindinge uit literatuurondersoek (artikel 1) en die empiriese studie (artikel 2) sal gevolgtrekkinge gemaak word waarop sekere aanbevelings gemaak sal word om die probleem te probeer aanspreek (ook weergegee in artikel 2).

BIBLIOGRAFIE

Artikels (skrywers onbekend)

- *Leerlinge stel eis aan Onderwysdepartement.* Volksblad, 10 Februarie 2005, p.1
- *Nog 'n NK-skool se leerlinge staak.* Volksblad, 18 Februarie 2005, p.1.
- *Opvoedings- en onderwysimplikasies van 'n armoede-kultuur.* *Pedagogiekjoernaal* 14 (2): 1993: 33
- *Poor performance by Black school pupils. Southern Africa Report, Vol. 11(1),* Uitgawe 83442, 1993.
- *Outcome-based education. Southern Africa Report, Januarie 12, 2002.*
- *In ander klas.* *Onderwys*, November 2003.

Artikels bekom op internet (skrywers onbekend):

- Mei 05, 2004: webadres: <http://www.learning.mweb.co.za,2004>.
- Mei 05, 2005: webadres: <http://www.learning.mweb.co.za, 2005>.
- Julie 22, 2005: webadres: <http://www.learning.mweb.co.za, 2005>.
- Augustus 30,2005: webadres: <http://www.learning.mweb.co.za, 2005>.
- September 05,2005: webadres: <http://www.learning.mweb.co.za,2005>
- September 05,2005: webadres: <http://www.health24.co.za, 2005>.

Badenhorst, M.G. 2002.

Abnormale Gedrag. Ongepubliseerde aantekeninge: Skool vir Opvoedkunde. Dept. Psigo-Opvoedkunde. UOVS

Barnard, J.S. (Red.) 1982.

Sielkunde vir Onderwysstudente. Landsdown: Citadel-Pers.

Bezuidenhout, E. 2002.

Leergereedmaking van milieubenadeelde kleuters in 'n multikulturele leeromgewing. Ongepubliseerde M.Ed verhandeling, Unisa.

- Chetty, P. 1996.
The influence of pupil's perceptions on their academic achievement.
 Unpublished M.Ed dissertation. Unisa.
- Combrinck, M. 2003.
An international comparative perspective on outcomes-based assessment: Implications for South Africa. Perspectives in Education, 21(1),
- De Lange, J.E. 1997.
Die verband tussen attribusie-style en die akademiese prestasie van Milieu-geremde begaafde leerlinge. Potchefstroom. C.H.O.
- Fontana, D. 1995.
Psychology for teachers. London: Macmillian Press.
- Fraser, E.D. 1973.
Home environment and school. London. University of London Press.
- Gildenhuis, F.P. en Le Roux, J, 2002.
Opvoedings- en onderwysimplikasies van 'n armoede kultuur. Pedagogiekjoernaal 14 (2) p.32 – 44.
- Kapp, J.A. 1994.
Kinders met probleme. 'n Ortopedagogiese perspektief.
 Pretoria: J.L. van Schaik Uitgewers.
- Kok, J.C. 1970.
'n Pedagogiese beoordeling van woorde-oriëntasie by milieu-geremde kinders. D.Ed proefskrif. UPE.
- Kotze, G.S. 2002.
Issues related to adapting assessment, practices.
Southern African Journal of Education. Vol 22(1) 76-80.
- Legotlo, M.W., Maaga, M.G. en Sebege, M.G. 2002.
Perceptions of stakeholders on causes of poor performance in Grade 12 In a province in South Africa. South African Journal of Education, Vol. 22(2) 113-118.

- Le Roux, J. 1986.
Die milieu as medebepaler vir intelligensie-aktualisering, selfkonsepvorming en skolastiese prestasie van die kind in die sekondêre skool. Ongepubliseerde M.Ed-verhandeling, UPE.
- Louw, D.A. 1993.
Sielkunde. 'n Inleiding vir studente in Suider-Afrika. Isando: Lexicon Uitgewers.
- Madsamba, H.K. 1999.
Culture of Poverty and school underachievement. Educator's Voice, June/July 1999.
- Maree en Ebersohn, 2002.
Lifeskills and career counselling. Heineman Publishers.
- Maree, J.G., Janse van Rensburg, H.M. en Cronje, J.C. 2000.
Toepassingsmoontlikheid van rekenaar-gesteunde onderwys vir Wiskunde in die senior primêre fase. South African Journal of Education, 20(3): p.222 – 230.
- Masitsa, M.G. 1995.
The establishment of a learning culture as a prerequisite for academic achievement. Unpublished Ph.D, Unisa.
- Mboyane, S.S.A.
Asmal wants Curriculum 2005 reviewed. In City Press, no.39343: 14. Bekom op 31 Julie 2000 van die "World Wide web:learning.mweb.co.za.
- Meintjies, B.J.J. 1990.
Pedagogiese, psigologiese en sosiale kenmerke van die milieugestremde Gesin. Ongepubliseerde Ph.D.- proefskrif, U.P.
- Monyela, E.D. 1999
Home factors related to poor academic performance in North West Primary Schools. Unpublished M.Ed dissertation, Unisa.

Mostert, S. 1998.

Factors influencing the academic performance of grade 12 black learners in the Free State. Unpublished M.Ed dissertation, UFS.

Mpelwane, F.N. 1998.

Learning problems of primary school children in the eastern region of the Eastern Cape. Unpublished M.Ed dissertation, UFS.

Ogunbanjo, P.E. 2001.

Factors influencing the academic performance of underachieving learners in secondary schools in an inhibitive learning climate. Unpublished M.Ed dissertation, Unisa.

Olivier, A. 1998.

The role of input in language development at tertiary level. *South African Journal of Education* 18(1), p.157-160.

Oosthuizen, J.A. 1995.

Die rol van lokus van kontrole by die swak presteerder. Ongepubliseerde M.Ed-verhandeling, Unisa.

Persoonlike Onderhoude:

- Julie, 20, 2004. Spraakterapeut van die Departement van Gesondheid
- Julie, 24, 2004. Onderwyser van die Gekombineerde Skool te Luckhoff.
- September 12, 2004 . Onderwyser van die Gekombineerde Skool te Luckhoff.
- Mei 05, 2005, Maatskaplike werker, Luckhoff.
- Mei, 06, 2005. Ouer van gr.10-leerder.
- Mei, 18, 2005. Suster van Luckhoff Gesondheidsdienste.
- Julie, 22 2005. Ouer van gr.10-leerder.
- Julie, 22, 2005. Inspekteur Thompson. S.A.P. Luckhoff.
- September 15, 2004. Ouer van gr.10-leerder.
- September 04, 2005. Maatskaplike werker, Luckhoff.
- September 10, 2005. Suster van Luckhoff Gesondheidsdienste.

Pretorius, J.M.W. 1986.

Opvoeding, samelewing, jeug. 'n Sosio-pedagogiek leerboek. Pretoria: J.L. van Schaik Uitgewers.

- Pretorius, J.M.W. 1987(a).
Kompensatoriese onderwys: 'n struktuuranalise en –beskrywing.
 Ongepubliseerde Ph.D-proefskrif, Universiteit van Pretoria.
- Pretorius, J.M.W. 1987(b).
Kompensatoriese Onderwys vir die milieu-gestremde in die Republiek van Suid-Afrika. Pedagogiejoernaal 8(3): p.96-118. Suid-Afrikaanse Univ. van Pretoria.
- Pretorius, J.M.W. 1998.
Sosioopedagogiek 2002. Pretoria: J.L. van Schaik Uitgewers.
- Rademeyer, Alet. 2003.
Leerplan-mislukking: Gr.10's nou die slagoffers. Volksblad, Vrydag 5 September 2003 (p.1).
- Rademeyer, Alet. 2003.
Misnoeë oor baie gr.10's wat druip. Volksblad, Vrydag 12 Desember 2003 (p.1).
- Tlale, C.D.M. 1991.
The causes of scholastic under-achievement. Edacamus, 1991. 37 (5): 16-18.
- Toni, N. 2002.
Factors influencing the accademic performance of black students in the Faculty of education at the university of P.E. Unpublished M.Ed dissertation, UPE.
- Vandamme, T.H.P. en Schawrtz, S. 1985.
Father absence and scholastic performance in primary school children. Current Psychological Research and Reviews, 4(3) Fall: 204 – 213.
- Venter, P. 2003.
Die fout lê elders. *Onderwyser,* November 2003, p.36.
- Vrey, J.D. 1984.
Die opvoeding in sy selfaktualisering. Pretoria: Unisa.

Van Loggerenberg, N. 2004.

Miskenning oorsaak van baie kinderleed. Volksblad, Dinsdag 2 Maart 2004 (p.1).

Watson, M. 2002.

A discussion key issues in the implementation of the Arts and Culture Programme in schools in South Africa. Sat. Vol. 16, 2002.

Zinn, S. 1999.

Outcomes-based education and non-English mother tongue speakers from disadvantaged environments: a double-edged handicap to acquiring information literacy. Western Cape Education Department Library and Information Service. July, 1999.

INHOUDSOPGAWE

BLADSY

ARTIKEL 2

FAKTORE WAT AANLEIDING GEE TOT DIE HOË DRUIPSYFER ONDER GRAAD 10-LEERDERS AAN DIE GEKOMBINEERDE SKOOL TE LUCKHOFF – 'N EMPIRIESE ONDERSOEK

2.1	INLEIDING	1
2.2	PROBLEEMSTELLING EN NAVORSINGSVRAE	5
2.3	DOEL VAN DIE ONDERSOEK	6
2.4	METODE VAN ONDERSOEK	6
2.4.1	SAMESTELLING VAN DIE ONDERSOEKGROEP	7
2.4.2	MEETINSTRUMENTE	7
2.4.3	UITVOER VAN ONDERSOEK	8
2.4.4	TERREINAFBAKENING	9
2.4.5	VRAELYTE	9
2.5	LEEMTES IN DIE NAVORSING	10
2.6	BEVINDINGS EN AFLEIDINGS UIT ANDER BRONNE VAN INLIGTING	10
2.6.1	VERSLAG VAN DIE GESONDHEIDSKLINIEK IN LUCKHOFF	10
2.6.2	VERSLAG VAN DIE MAATSKAPLIKE WERKER IN LUCKHOFF	12
2.6.3	VERSLAG VAN DIE SUID-AFRIKAANSE POLISIE	13
2.6.4	STATISTIEK VERKRY VAN DIE DEPARTEMENT VAN ONDERWYS IN DIE VRYSTAAT	14
2.6.5	VERSLAG VAN DIE SUID-AFRIKAANSE ONDERWYSERSUNIE VAN DIE VRYSTAAT	15
2.6.6	VERSLAG VAN LUCKHOFF GEKOMBINEERDE SKOOL	16
2.7	RESULTATE EN AFLEIDINGE UIT EMPIRIESE ONDERSOEK (VOLTOOIDE VRAELYTE)	17
2.7.1	DATA VERKRY UIT VOLTOOIDE VRAELYTE AAN OUERS.	17

2.7.2	DATA VERKRY UIT VOLTOOIDE VRAELYS TE AAN ONDERWYSERS (1)	21
2.7.3	DATA VERKRY UIT VOLTOOIDE VRAELYS TE AAN ONDERWYSERS (11)	24
2.7.4	DATA VERKRY UIT VOLTOOIDE VRAELYS TE AAN GRAAD 10-LEERDERS	29
2.8	GEVOLGTREKKING	34
2.9	SAMEVATTING	35
2.10	AANBEVELINGS	37
	BIBLIOGRAFIE	40

BYLAE:

BYLAAG A:	STEEKPROEF GEDOEN DEUR SAOU
BYLAAG B:	VERSLAG VAN DIE GESONDHEIDSDIENS TE LUCKHOFF
BYLAAG C:	VERSLAG VAN DIE SUID-AFRIKAANSE POLISIEDIENS
BYLAAG D:	VERSLAG VAN DIE MAATSKAPLIKE WERKER
BYLAAG E:	STATISTIEK VERSKAF DEUR DEPARTEMENT VAN ONDERWYS IN DIE VRYSTAAT
BYLAAG F:	VRAELYS AAN OUIERS
BYLAAG G:	VRAELYS AAN ONDERWYSERS (1)
BYLAAG H:	VRAELYS AAN ONDERWYSERS (11)
BYLAAG I:	VRAELYS AAN LEERDERS

LYS VAN TABELLE

BLADSY

TABEL 1	MISDAADGETALLE ONDER JEUGDIGES (2003-2005)	14
TABEL 2	DEURVLOËIKOERS VAN LEERDERS (2003-2005)	16
TABEL 3	BIOGRAFIESE DATA VAN RESPONDENTE (ouers/voogde)	18
TABEL 4	OUERS/VOOGDE SE RESPONSE OP VRAE IN DIE VRAELYS	19
TABEL 5	BIOGRAFIESE DATA VN RESPONDENTE (Onderwysers)	21
TABEL 6	ONDERWYSERS SE RESPONSE TEN OPSIGTE VAN LEERDERS SE VAARDIGHEDE	22
TABEL 7	ONDERWYSERS SE RESPONSE TEN OPSIGTE VAN LEERDERS SE VAARDIGHEDE (11)	25
TABEL 8	ONDERWYSERS SE RESPONSE OP VRAE IN DIE VRAELYS	26
TABEL 9	ONDERWYSERS SE RESPONSE OP VRAE IN DIE VRAELYS	27
TABEL 10	BIOGRAFIESE DATA VAN GRAAD 10-LEERDERS	28
TABEL 11	LEERDERS SE RESPONSE OP VRAE IN DIE VRAELYS	30
TABEL 12	LEERDERS SE RESPONSE OP VRAE IN DIE VRAELYS	32

FAKTORE WAT AANLEIDING GEE TOT DIE HOË DRUIPSYFER ONDER GRAAD 10-LEERDERS AAN DIE GEKOMBINEERDE SKOOL TE LUCKHOFF – 'N EMPIRIESE ONDERSOEK

2.1 INLEIDING

Die groot getal druipele onder graad 10-leerders is 'n probleem wat nasionaal kommer wek onder ouers, opvoedkundiges en onderwysers. Navorsing het bewys dat kinders wat in 'n milieu-geremde omgewing grootword, se skolastiese vordering benadeel word (artikel 1).

Bevindings van Global Insight (Bezuidenhout en Joubert, 2003: 115) se navorsing het getoon dat in ses van die nege provinsies van Suid-Afrika meer as die helfte van die mense in armoede leef. Pretorius (1998: 313) beklemtoon die sosiopedagogiese en onderwyskundige belang van die kind se sosio-ekonomiese milieu en sy/haar skoolsukses. In die Luckhoff-gemeenskap bevind die grootste persentasie leerders hulle in 'n milieu-geremde situasie. Hierdie kinders ervaar ernstige sosiale, kulturele en opvoedingsbelemmeringe wat optimale skoolprestasie verhoed.

Faktore wat bydraend is tot die leerders se swak akademiese prestasies is meestal buite die leerders se beheer. So byvoorbeeld het die meeste van dié kinders se ouers self min of geen skolastiese opleiding (Persoonlike onderhoud gevoer met ouers van gr. 10-leerders, 06-05-2005). Verwaarlosing en 'n gebrek aan ondersteuning deur die ouers kom voor.

In die Gekombineerde Skool te Luckhoff is daar ook dikwels leerders uit meer as een kultuur in 'n klas teenwoordig. Hierdie kulture verteenwoordig Kleurlinge, Xhosas, Sotho's en Tswanas. Hierdie leerders se ervaringswêreld verskil baie van mekaar. Volgens die navorser se eie persepsie, gebaseer op praktiese ervaring en waarneming, is kultuurandersheid ook 'n faktor tussen die onderwyser en die leerder (artikel 1). Dit lei tot swak skolastiese prestasie van die leerders.

Die milieu-geremde leerder se swak selfkonsep wat veroorsaak word deur eksterne faktore waaroor hy/sy geen beheer het nie, veroorsaak ook verdere probleme wat bydraend is tot die leerder se swak akademiese prestasie.

In die Gekombineerde Skool te Luckhoff is daar swart leerders wat tuis 'n swart taal praat, met hul maats meestal Afrikaans praat, maar in die skool hul onderrig in Engels ontvang. Die leerders verstaan Engels baie keer nie goed nie. Hulle kan dit nie behoorlik skryf of daarin kommunikeer nie. Vakke soos Biologie, met moeilike terme, is vir hulle 'n groot probleem, want die taal, begrippe en konteks is vir hulle vreemd. Volgens die navorser se persoonlike waarnemings in die praktyk lei dit tot verdere swak prestasie onder die leerders.

Die leerders binne 'n milieu-geremde situasie beskik meestal oor 'n eksterne lokus van kontrole. Onnodige afwesigheid of wegblyery van die skool is deel van die leerders in Luckhoff se eksterne lokus van kontrole. Die leerders aanvaar nie verantwoordelikheid vir hul gebrek aan teenwoordigheid nie. Leerders bly veral weg op pensioendae wanneer

grootouers of enige ander familielid pensioen ontvang. Die einde van die maand beteken ook vir hulle betaaldag; dis dan hul “plig” om tuis te bly. Dit beteken natuurlik dat leerders baie werk verloor deur hul afwesigheid. In die Gekombineerde Skool te Luckhoff kom hierdie optrede baie onder die leerders voor.

Soos reeds aangetoon, kom die leerders in die gemeenskap van Luckhoff hoofsaaklik uit ‘n milieu-geremde omgewing. Hulle toon duidelike fisieke tekorte soos stadige groei, swak breinontwikkeling, kroniese siektes. Die akademiese prestasie van die betrokke leerders word dus negatief beïnvloed. Dit lei daartoe dat leerders nie hulle volle potensiaal kan bereik nie of normaal kan ontwikkel nie.

Die grootste persentasie kinders in Luckhoff se gemeenskap bly in oorbevolkte en informele huise. Die faktore wat daarmee saamgaan, lei dikwels tot tienerswangerskappe. Leerders wat swanger raak, verlaat die skool en sommiges kom terug, maar dan moet hulle die verantwoordelikhede van ‘n baba ook dra.

Die kinders wat binne ‘n milieu-geremde situasie grootword, is dikwels vanaf ‘n ouderdom so jonk as veertien jaar al seksueel aktief. Volgens ‘n onderwyser van die Gekombineerde Skool te Luckhoff wat in die gemeenskap woon, blyk dit dat die swart en kleurling-kindere van die ouderdom veertien jaar en ouer nie “meisies en kêrels” het nie, maar “mans en vrouens” (persoonlike onderhoud gevoer op 2004-07-25). Jong kinders wat seksueel aktief is, se kans om MIV/VIGS op te doen, is net soveel groter as dié van hul seksueel onaktiewe maats.

Die berigte van die groot getal druipele in graad 10 dien nie as 'n goeie getuigskrif vir UGO nie (Joseph, 2003: 17). Die problematiek van die groot getal druipele word net verder daardeur versterk.

Die disharmoniese opvoedingsdinamiek van die milieu-geremde kind stel aan die opvoeder binne die UGO-benadering eiesoortige eise, weens die feit dat die kind se omgang met persone uit die subkultuur, sy/haar leefwêreld en omstandighede lei tot vervreemding van die doelwitte van die skool (Lombaard, 1994: 77). Die verskillende kulture en verskillende opvoedingsdinamika binne die verskillende kulture maak dit vir die opvoeder baie moeilik om aan almal ewekansige onderrig te gee. 'n Milieu-geremde omgewing soos Luckhoff se gemeenskap voldoen nie aan die genoemde vereistes vir doeltreffende implementering en uitvoering van die UGO-onderwysstels nie. In die betrokke gemeenskap is boeke en tydskrifte 'n luukse, internet is onbekend en die skool beskik nie oor 'n biblioteek nie. Selfs die biblioteek in die dorp voldoen nie naasteby aan die vereistes nie.

Die ouers van die Luckhoff-gemeenskap ondervind geweldige dissiplinêre probleme met hulle kinders. Tydens oueraande is dit 'n algemene klagte van die ouers dat hulle nie hul kinders kan dissiplineer nie. Die kinders minag die ouers se gesag en dreig hulle selfs met die polisie (navorsers se waarneming tydens oueraande by die Gekombineerde Skool te Luckhoff). Dieselfde tendens kom in die skool voor. Leerders minag enige vorm van dissipline en gesag. Dit veroorsaak baie ontwrigting in klasse en die leerders se akademie ly hieronder.

Die navorser as onderwyseres by die Gekombineerde Skool te Luckhoff waar die oorgrote meerderheid van die leerders kleurlinge is, het noue kontak met die leerders, ouers en onderwysers van die bepaalde gemeenskap. Die meerderheid van die leerders woon in milieu-geremde omstandighede. Die groot getal druipele in graad 10 is hier ook 'n wesentlike probleem. Dit veroorsaak dat leerders die skool prematuur verlaat en gevolglik neem werkloosheid toe. Die eise op die gesin en gemeenskap vermeerder. Die probleem raak die leerders sowel as die hele gemeenskap.

2.2 PROBLEEMSTELLING EN NAVORSINGSVRAE

Beckmann (Rademeyer, 2003: 1) beweer dat die gerugte van honderde druipele van gr. 10's "*ongelooflik kommerwekkend*" is. In die Gekombineerde Skool te Luckhoff is hierdie persentasie ook baie hoog.

Elke gemeenskap weerspieël in sy karakter en leefwyse die waardes wat dit huldig en dit is van deurslaggewende betekenis vir die funksionele vorming van sy jeug (Bergings, 1971: 50). Wanneer die kind uit 'n milieu-geremde situasie kom, ontstaan die vraag hoe die omstandighede sy/haar vorming en akademiese vordering beïnvloed.

Die meeste van die leerders in die Gekombineerde Skool te Luckhoff leef binne 'n milieu-geremde situasie. Dit is gevolglik nodig om te probeer vasstel in watter mate die milieu-geremde situasie aanleiding mag gee tot die leerders se swak akademiese prestasie. Die verband tussen die leerder se

milieu-geremdheid en die UGO-benadering as moontlike oorsake tot verdere swak akademiese prestasie behoort ook ondersoek te word.

In aansluiting by bogenoemde kan die volgende navorsingsvrae gevra word:

- Hoe beïnvloed die kind se milieu-geremde situasie sy akademiese prestasie?
- Hoe akkommodeer die UGO-benadering leerders binne die milieu-geremde situasie?
- Om sekere voorstelle aan die hand te doen.

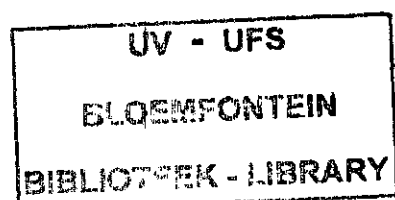
2.3 DOEL VAN DIE ONDERSOEK

Die doel van hierdie navorsing is om op grond van 'n empiriese ondersoek te bepaal:

- watter faktore binne die milieu-geremde situasie die leerders se akademiese prestasie die meeste beïnvloed;
- watter uitwerking die milieu-geremde situasie en die UGO-benadering op die leerder se akademiese prestasie het.

2.4 METODE VAN ONDERSOEK

In aansluiting by die geformuleerde doel van hierdie studie sal daar deur 'n empiriese ondersoek van kwalitatiewe, sowel as kwantitatiewe navorsingsmetodes gebruik gemaak word om te bepaal of daar 'n verband bestaan tussen die milieu-geremde situasie waarin die leerders grootword en

hulle akademiese prestasie binne die UGO-benadering in die skool waar die hulle onderrig ontvang. Daar sal eers aandag geskenk word aan die samestelling van die onderzoekgroep asook die meetinstrumente wat gebruik is.

2.4.1 SAMESTELLING VAN DIE ONDERSOEKGROEP

Twee groepe (2004 en 2005) van graad 10-leerders, is by die ondersoek betrek. Daar sal gefokus word op die leerders wat graad 10 gedruip het in beide die jare 2004 en 2005. Die ouers en onderwysers van hierdie leerders sal ook by die ondersoek betrek word

2.4.2 MEETINSTRUMENTE

Daar sal van die volgende meetinstrumente gebruik gemaak word:

- Om die omvang en uitwerking van milieu-geremdheid op leerders van die Gekombineerde Skool te Luckhoff te bepaal: selfgetruktureerde vraeslyste (wat aan 'n loodsstudie onderwerp is) wat deur leerders, betrokke ouers en onderwysers voltooi is. Daar is ook onderhoude gevoer met ouers, onderwysers, leerders en persone in die gemeenskap.
- Daar sal na statistiek en bevindinge gekyk word wat in Luckhoff verkry is van die gesondheidskliniek, 'n maatskaplike werker en die Suid-Afrikaanse polisie, asook van die Departement van Onderwys en die Suid-Afrikaanse Onderwysersunie in die Vrystaat, om ter

ondersteuning van 'n eie empiriese ondersoek te probeer vasstel wat redes mag wees vir die druipeyfer van graad 10-leerders in die Xhariep-distrik en meer bepaald aan die Gekombineerde Skool te Luckhoof.

- Daar sal verder ook gekyk word na die persentasie druipeyfer van graad 10-leerders in die Gekombineerde Skool te Luckhoff oor die afgelope drie jaar.

2.4.2 UITVOER VAN ONDERSOEK

Soos reeds genoem, bestaan die navorsingsgroep uit twee groepe graad 10-leerders wat graad 10 in 2003 en 2004 gedruip het. Die eerste groep wat in 2004 gebruik is, het slegs uit Afrikaanssprekende leerders bestaan. Die tweede groep (2005) het uit Afrikaanssprekende sowel as Engelssprekende leerders bestaan. Die Engelssprekende leerders se tweede taal is Engels; hul eerste taal is 'n swart taal. Alhoewel die vraelyste slegs in Afrikaans is, het die navorser die Engelssprekende leerders toegelaat om die vraelyste te voltooi, omdat hulle gevra het of hulle dit ook mag voltooi. Wanneer die Engelssprekende leerders sommige van die vrae se betekenis nie duidelik verstaan het nie, het die navorser dit vir hulle in Engels vertaal.

Die navorser het vraelyste gegee aan die onderwysers van die betrokke leerders, hul ouers en die leerders self. Baie van die vraelyste aan die ouer(s) moes deur die navorser self aan die ouer(s) voorgelees word, omdat baie van hulle ongeletterd is.

Onderhoude is ook gevoer met van die betrokke onderwysers, die ouers van graad 10-leerders en ander betrokke persone, soos die klinieksuster, 'n maatskaplike werker en die inspekteur van die Suid-Afrikaanse Polisie.

2.4.3 TERREINAFBAKENING

Die beoogde navorsing is gedoen by die Gekombineerde Skool te Luckhoff in die Luckhoff-distrik. Luckhoff is 'n oorwegende Afrikaanssprekende gemeenskap in die Xhariep-distrik. Die rede waarom die navorser besluit het om op die Gekombineerde Skool te Luckhoff te fokus, is omdat die navorser persoonlike ervaring van die omgewing het, deurdat sy sedert 2002 as leerkrag betrokke is by die skool. Gevolglik is die navorser terdeë bewus van die omstandighede en swak akademiese vordering van die leerders. Die navorser het persoonlik die ouers by hul huise besoek en sodoende eerstehands kennis gemaak met hul huissituasie en lewensomstandighede.

2.4.4 VRAELYSTE

Die doel van die selfgestruktureerde vraelyste is om inligting in te samel wat gebruik kon word om te bewys dat die milieu-geremde leerders se omstandighede definitief 'n negatiewe uitwerking het op hul akademiese vordering en dat die UGO-benadering nie dié leerders se spesifieke behoeftes aanspreek nie. Die leerders binne 'n milieu-geremde situasie word nie deur die UGO-benadering geakkommodeer nie.

2.5 LEEMTES IN DIE NAVORSING

Daar was egter leemtes in die navorsing deurdat sommige ouers nie altyd eerlik was in hul antwoorde rakende hulle huwelikstatus en hul alkohol-misbruik nie. Tipies van 'n alkoholis het 'n aantal van die respondente hul alkohol-probleem ontken. Van die respondente het ook ontken dat hul kinders al uit die skool geskors is, terwyl die navorser weet dat dit wel die geval was. Die navorser het ook bevind dat sommige van die leerders oneerlik was in sommige van die antwoorde rakende hul alkoholgebruik en stokkiesdraaiery. 'n Verdere bevinding was dat sommige kinders skaam is om te erken dat hul ouers alkohol misbruik, of dat daar dikwels 'n bakleiery in hul huise voorkom. Die leerders maak ook nie melding van die ander persone wat in hul huise woon nie. Hulle tel net hul eie broers en susters wat saam met hulle in die huis woon. Die kinders jok ook oor die feit dat hulle nie 'n TV. in die huis het nie, want hulle is skaam daarvoor.

2.6 BEVINDINGS EN AFLEIDINGS UIT ANDER BRONNE VAN INLIGTING

2.6.1 Verslag van die Gesondheidskliniek in Luckhoff

Volgens die klinieksuster se verslag rakende die skoolgaande kinders waarmee sy in die gemeenskap en kliniek te doen kry, is die volgende faktore in die gemeenskap bydraend tot die leerders se swak akademiese prestasie (persoonlike onderhoud gevoer op 15-10-2005):

- Baie van die leerders woon alleen. Ouerlike toesig is afwesig en leerders moet die verantwoordelikhede van die huishouding en gesin dra. As gevolg van ouers se afwesigheid, werkloosheid, alkohelmisbruik en gebrek aan klere en ander lewensnoodsaaklikhede, is afwesigheid op skool algemeen.
- Tienerswangerskappe kom algemeen voor, dikwels as gevolg van portuurgroepdruk, die soeke na sekuriteit en liefde en onkunde oor tienerswangerskappe. Kindertoelae veroorsaak ook dat ouers die kinders aanmoedig om swanger te raak om in aanmerking te kom vir die toelae wat deur die regering aan jeugdige moeders gegee word.
- Promiskuiteit lei tot losbandige lewenswyse en gevolglik daartoe dat leerders nie omgee hoe hulle in die skool presteer nie.
- Die misbruik van alkohol en die gebruik van dagga.
- Die gebrek aan dissipline, veral waar daar geen ouerlike toesig is nie.
- Die negatiewe houding van volwassenes oor die toekoms lei tot 'n gebrek aan motivering by leerders om akademiese sukses te behaal.

- Die gebrek aan maatskaplike ondersteuningstelsels lei daartoe dat baie gesinne nie die nodige ondersteuning en assistering kry tydens krisissituasies binne hul gesinne nie.

Bogenoemde redes, genoem deur die klinieksuster kan deur die onderwysers van die Luckhoff Gekombineerde Skool onderskryf word – hulle neem dit feitlik daagliks waar.

2.6.2 Verslag van die Maatskaplike werker in Luckhoff

Die maatskaplike werker in Luckhoff (2005) bevestig ook dat armoede en werkloosheid 'n groot invloed op die leefwyse en optrede van die jongmense in die Luckhoff-gemeenskap het. Oorvol huise lei tot toename in siektes en infeksies soos tering.

Hy is ook die mening toegedaan dat tienerswangerskappe aangemoedig word deur die toelaes wat die regering aan moeders gee. Ouers maak staat op die geld wat hulle of hul kinders van die regering ontvang.

Uit die verslae blyk dit ook dat verkrachtings baie voorkom, en dit het 'n baie groot invloed op die slagoffers sowel as op die gesinne. Sommige kulture glo ook dat MIV/VIGS genees kan word deur gemeenskap met 'n minderjarige meisie te hê. Dit lei tot verdere verkrachtings van jong skooldogters wat traumatiese gevolge inhou vir die slagoffers sowel as vir hul gesinne.

2.6.3 Verslag van die Suid-Afrikaanse Polisie diens

Die verslag van die Suid-Afrikaanse Polisie diens (SAPD) in Luckhoff bevestig die voorkoms van misdaad onder die jeug van die Luckhoff-gemeenskap (persoonlike onderhoud gevoer op 12-10-2005). Volgens die verslag is huisbraak en diefstal die mees algemene vorme van misdaad wat onder die jeug voorkom.

In die verslag van die SAPD wat misdaadsyfers onder die jeug vanaf die jaar 2003 tot 2005 verskaf, is die volgende sake gerapporteer:

Tabel 1. MISDAADGETALLE ONDER JEUGDIGES (2003 – 2005)

MISDAAD	OUDERDOM	
	7-13 JAAR	14-17 JAAR
Huisbraak	3	14
Diefstal	3	11
Oproerige gedrag		6
Ernstige aanrandings		4
Betreding		2

Die SAPD beweer dat diefstal en huisbraak algemeen onder jeugdige voorkom. Hulle skryf dit toe aan groepsdruk, geldelike probleme en werkloosheid. Jeugdige wat gearresteer word, word meestal 'n geldelike boete opgelê. Na herhaalde arrestasies word hulle gestuur vir rehabilitasie of tronkstraf word opgelê.

Volgens die SAPD kom dronkenskap onder die jeugdiges in die openbaar ook baie voor. Dit gebeur veral gedurende maandeindes, pensioendae en ook op dae wanneer maatskaplike toelaes uitbetaal word. Dan is die jeugdiges of leerders tydens skoolure ook baie afwesig. Die jeugdiges maak hulle ook skuldig aan die koop van drank onder die ouderdom van 18 en die gebruik van dagga.

2.6.4 Statistiek verkry vanaf die Departement van Onderwys in die Vrystaat

Volgens die inligting wat die navorser bekom het van die Departement van Onderwys se eksamenafdeling (Junie, 2005), is die slaagsyfer van graad 10-leerders in die Xhariep-distrik, wat Luckhoff insluit, onaanvaarbaar laag. Die Gekombineerde Skool te Luckhoff word bestempel as een van die probleemskole in die distrik wat dringend aandag benodig.

Die provinsiale uitslae van die slaagsyfers gedurende die Junie-eksamens van 2005 bevestig weereens dat graad 10 'n probleem is. Die oorsaak van die lae slaagsyfer word volgens die verslag toegeskryf aan die Uitkomsgebaseerde Onderwysbenadering. Die verslag dui aan dat die slaagsyfer vir graad 10 die afgelope vyf jaar slegs in die vyftigs is en was.

Faktore soos armoede, swangerskappe, vroeë skoolverlatings en sosiale faktore word genoem as oorsake vir die swak slaagsyfers. Weereens word benadruk dat daar probleme by die geïdentifiseerde skole is.

2.6.5 Verslag van die Suid-Afrikaanse Onderwysersunie van die Vrystaat

Gedurende 2003 het die akademiese komitee van die Suid-Afrikaanse Onderwysersunie (SAOU), 'n steekproef geloods in 'n groep van 39 verteenwoordigende skole. Onderwysers wat by die onderrig van graad 10-leerders betrokke is, moes die vraelyste beantwoord.

Die vraelyste (Bylaag 1) het die redes vir die daling in die standaard van graad 10-resultate in die pas afgelope eksamen (Junie 2003), ondersoek.

Volgens die verslag van die akademiese komitee (bekom Februarie, 2004) het die ondersoek bevind dat graad 10-leerders aan die diep kant ingegooi is. Die volgende het uit die ondersoek geblyk: leerders het die vermoë verloor om groot hoeveelhede werk te hanteer en te memoriseer; daar bestaan 'n gebrek aan insig en rekenvaardighede by leerders; leerders beskik nie oor die basiese kennis en agtergrond om vakke soos Wiskunde, Skeinat, Biologie en Tegniese Tekene te hanteer nie; leerders weet nie hoe om 'n handboek te gebruik nie; leerders sukkel met die formulering van vrae en om opdragte uit te voer; leerders kan nie lank konsentreer nie en die onderwysers ervaar dissiplinêre probleme in die klas.

Volgens die verslag van die komitee is die graad 10's nie opgewasse vir wat van hulle verwag word nie.

2.6.6 Verslag van Luckhoff Gekombineerde Skool

Die volgende inligting rakende die graad 10-leerders is verkry uit die bywoningsregister en die promosieskedules van Luckhoff Gekombineerde Skool vir die tydperke vanaf 2003 tot en met 2005.

Tabel 2. DEURVLOEIKOERS VAN LEERDERS (2003 – 2005)

JAAR	Getal leerders wat begin van jaar ingeskryf het.	Getal leerders wat skool verlaat het.	Getal leerders wat eksamen geskryf het.	Getal leerders wat geslaag het.	% leerders wat geslaag het.
2003	108	14	94	18	19%
2004	84	18	66	23	35%
2005	79	13	66	12	18%(Jun.eks.)

Uit die bostaande gegewens is dit bevestig dat premature skoolverlatings van gemiddeld 15 leerders per jaar plaasvind. Volgens die navorser se persoonlike ervaring en waarnemings in die skool verlaat die meeste leerders die skool na die eerste eksamens. Wanneer hulle klaar eksamen geskryf het en sien dat hulle druipe, verloor hulle moed en verlaat die skool.

Gemeet aan die uitslae van die res van die provinsie is die gemiddelde slaagpersentasie van die graad 10-leerders onrusbarend laag. Dit is kommerwekkend dat gemiddeld slegs agtien leerders die afgelope drie jaar geslaag het. Gedurende die afgelope Junie-eksamen van 2005 het slegs

twalf leerders hulle eksamen geslaag. Die slaagpersentasie is onrusbarend en onaanvaarbaar. Drastiese stappe soos ekstra-klasse word gereël, maar die bywoning deur die leerders bly laag en slegs sporadies. Die ouers sowel as die onderwysers is baie besorgd en bekommerd oor die graad 10-leerders se akademiese vorderings, maar die leerders self word klaarblyklik nie daardeur gekwel nie. Motivering ontbreek kennelik. (Navorsers se persoonlike waarneming).

2.7 RESULTATE EN AFLEIDING UIT EMPIRIESE ONDERSOEK (VOLTOOIDE VRAELYSTE)

Vervolgens sal die resultate aangedui word soos verkry uit die voltooide vraelyste van die verskillende groepe respondente (onderwysers, ouers en graad 10-leerders). Biografiese data sal eers aangebied word en daarna die response van die repondente op die vrae aangedui in persentasies. Gebaseer op dié resultate sal die nodige afleidinge en bevindinge daarna aangespreek word.

2.7.2 DATA VERKRY UIT DIE VOLTOOIDE VRAELYSTE AAN OUERS

Die volgende inligting is verkry uit vraelyste wat voltooi is deur ouers van graad 10-leerders aan die Gekombineerde Skool te Luckhoff.

(a) Biografiese data

Eerstens sal die biografiese inligting (uit vraelyste soos afsonderlik voltooi in 2004 en 2005) rakende die ouers/voogde (almal woonagtig in Luckhoff) verskaf word:

Tabel 3. Biografiese data van respondente (ouers of voogde – N=20 vir beide jaartalle)

	Biografiese data	%	
		2004	2005
1	Moeder van die kind	52,4	61,6
2	Moedertaal (Afrikaans)	81,0	72,2
3	Geen skoolopleiding gehad	66,7	44,4
4	Werkloos	76,2	61,1
5	Getroud	76,7	72,2
6	Aantal gesinslede (tussen 1 en 5)	57,1	66,7
7	Aantal gesinslede (tussen 6 en 10)	42,9	33,3

Uit bogenoemde statistiek kan afgelei word dat die huisstusie waarin die kinders hul bevind, nie altyd wenslik is nie. Daar is 'n redelike persentasie leerders wat nie by hul eie ouers woon nie; wel by 'n voog – gewoonlik die ouma. 'n Groot persentasie leerders se ouers is ongeletterd wat impliseer dat sulke ouers nie by magte is om hul kinders met hul huiswerk by te staan nie. Die groot persentasie werkloosheid bring uit die aard van die saak sosiale en finansiële probleme mee wat sy tol in die huisatmosfeer eis. Nie al die ouers is getroud nie; dit terwyl baie van die huise oorvol is, wat impliseer dat die enkel ouer of die voog alleen moet omsien na die groot gesin se behoeftes. Dit impliseer verder dat die kinders baie betrek word met werk in die huis,

wat hul daarvan beroof om die nodige aandag aan hul skoolwerk te spandeer of doeltreffend aan buitemuurse aktiwiteite te kan deelneem.

(b) Resultate/response uit die vrae in die vraelys aan die ouers/voogde

In die onderstaande tabel word die response van die ouers of voogde van graad 10-leerders aan die Gekombineerde Skool te Luckhoff wat die vraelyste voltooi het in persentasies (onderskeidelik vir 2004 en 2005) weergegee. (Aan ouers wat nie kan lees nie, is die vrae voorgelees en hul mondelinge response is op die vraelyste aangedui):

Tabel 4. Ouers/voogde se response op vrae in die vraelys

	Vraagitems	%	
		2004	2005
1	Gebruik gereeld alkohol	52,5	61,1
2	Laat nie hul kind(ers) toe om alkohol te gebruik nie	85,7	77,8
3	Help nie hul kind(ers) met huiswerk nie	81,0	55,6
4	Kind (gr.10) spandeer per dag slegs ½ -1 uur aan huiswerk	61,9	50,0
5	Geen leesboeke in huis beskikbaar nie	85,7	66,7

Uit bogenoemde resultate kan die volgende afleidings rakende spesifieke aspekte gemaak word:

- **Die alkoholgebruik van die ouers of voogde**

Die geweldige hoë alkoholgebruik in die Luckhoff-distrik wek hoë kommer, veral by die skoolpersoneel. Uit 'n studie deur Joubert (2004) blyk dit dat 'n groot persentasie leerders in die Luckhoff-distrik aan fetale alkohosindroom (FAS) ly. In respons op hierdie vraelys is daar 16,7 % ouers wat selfs aangedui het dat hulle feitlik hul hele salaris per maand aan alkohol spandeer. Gewoonlik is die kinders in sulke huise die grootste slagoffers. Dit is verblyderd dat so 'n groot persentasie ouers aangedui het dat hulle nie hul kinders toelaat om alkohol in die huis te gebruik nie (d.i. as hulle wel die korrekte inligting verstrek het).

- **Die rol en posisie van die kind tuis, gedurende skoolkwartale**

Baie min leerders ontvang tuis enige hulp met huiswerk van hul ouers. Die oorgrote getal leerders spandeer tuis ook nie voldoende tyd aan hul skoolwerk nie. Daar is min of geen leesstof tuis om die kind(ers) se leesvermoë te stimuleer en ontwikkel.

Die meeste van die ouers/voogde het ook aangetoon dat hulle nie weet wie hul kinders se klasonderwyser is of watter vakke hul neem nie. Hulle weet ook nie waarom hul kinders gedruip het nie.

2.7.3 DATA VERKRY UIT VRAELYSTE AAN ONDERWYSERS (1)

Die volgende inligting is afgelei uit vraelyste wat ingevul is deur die onderwysers (vier in 2004 en vier in 2005) wat betrokke is by die graad 10-leerders aan die Gekombineerde Skool te Luckhoff.

(a) Biografiese data

Eerstens sal die biografiese inligting (uit vraelyste soos afsonderlik voltooi in 2004 en 2005) rakende die onderwysers, almal betrokke by die Gekombineerde Skool te Luckhoff, verskaf word:

Tabel 5. Biografiese data van respondente (onderwysers – N=4 in beide jare)

	Biografiese data	%	
		2004	2005
1	Getroud	100	50
2	Opleiding in onderwys: 3 jaar	0	100
3	Opleiding in onderwys: 4 jaar en meer	100	0
4	Onderwyservaring: 1-5 jaar	0	50
5	Onderwyservaring: 6-10 jaar	0	50
6	Gee onderrig in beide Afrikaans en Engels	100	100
7	Dikwels afwesig as gevolg van siekte of persoonlike probleme	0	50

Uit bogenoemde statistiek kan afgelei word dat die onderwysers voldoende opleiding en onderwyservaring besit om hul goed van hul taak te kwyt (Die vier onderwysers met wie in 2004 onderhoude gevoer is, het 4 jaar en meer onderwysopleiding ontvang het, terwyl die huidige onderwysers slegs 3 jaar opleiding ontvang het. 2004 Se onderwysers het ook meer onderwyservaring gehad as die 2005-onderwysers). Al die onderwysers onderrig in dubbel-medium klasse wat hul taak bemoeilik. Die huidige onderwysers se afwesigheid is egter 'n bron van kommer, want dit belemmer volgehoue gehalte onderrig.

(b) Moontlike redes vir die daling in die standaard van graad 10-leerders se akademiese prestasie

In tabel 6 word onderwysers se response (in 2004 en 2005) rakende sekere vaardighede van leerders op grond van die verskillende kriteria (gemiddeld, ondergemiddeld en swak) in prestasie weergegee (In hierdie tabel is persepsies van die onderwysers in persentasie aangedui).

Tabel 6. Onderwysers se response (uitgedruk in %) ten opsigte van leerders se vaardighede

	Leerdervaardighede	Kriteria	%	
			2004	2005
1	Memoriseringsvermoë	Gemiddeld	50	
		Ondergemiddeld	50	50
		Swak		50
2	Insig in inhoudsvakke	Gemiddeld		
		Ondergemiddeld	100	50

		Swak		50
3	Vermoë om groot hoeveelhede leerstof te bemeester	Gemiddeld		
		Ondergemiddeld	50	
		Swak	50	100
4	Rekenaarvaardigheid	Gemiddeld		50
		Ondergemiddeld	50	
		Swak	50	50
5	Vermoë om leerstof in handboek te Bemeester	Gemiddeld		
		Ondergemiddeld	50	
		Swak	50	100
6	Lees- en spelvermoë	Gemiddeld		
		Ondergemiddeld	25	100
		Swak	75	
7	Vermoë om opdragte korrek uit te voer	Gemiddeld		
		Ondergemiddeld	50	50
		Swak	50	50
8	Vermoë om antwoorde duidelik te formuleer	Gemiddeld		
		Ondergemiddeld	50	100
		Swak	50	
9	Gesindheid teenoor dissipline	Gemiddeld		
		Ondergemiddeld	50	50
		Swak	50	50
10	Basiese agtergrondskennis	Gemiddeld		
		Ondergemiddeld	75	100
		Swak	25	
11	Algemene kennis	Gemiddeld		
		Ondergemiddeld	100	100
		Swak		

Uit bogenoemde statistiek is dit duidelik dat die onderwysers die leerders se vaardighede oor die algemeen as ondergemiddeld tot swak bestempel. Dit is veral kommerwekkend dat die respondente aangetoon het dat die leerders se leesvermoë so swak is. Al die bogenoemde vaardighede is essensieel vir die leerders se akademiese vordering. Die leemtes wat deur die gebrek aan dié vaardighede geskep word, kan moeilik ingehaal word.

2.7.4 DATA VERKRY UIT VRAELYSTE AAN ONDERWYSERS (11)

Die volgende bevindinge is afgelei uit vraelyste wat ingevul is deur onderwysers (ook onderskeidelik vier onderwysers vir 2004 en 2005) wat betrokke is by die onderrig van graad 10-leerders aan die Gekombineerde Skool te Luckhoff. Die vrae is van toepassing op die leerders wat in die vak wat deur die respondente aangebied word, byvoorbeeld Wiskunde, gedruip het.

(a) Huislike omstandighede/sosiale agtergrond van die leerder

Die onderwysers (2004 en 2005) het aangetoon dat 100 % van die leerders oor die algemeen goed versorg voorkom en dat hul fisiese voorkoms onberispelik vertoon. Die respondente beleef die meeste ouers as positief teenoor die skool; 33,3 % het egter aangetoon dat van die leerders se ouers se houding teenoor die skool negatief, selfs vyandig is.

(b) Skolastiese vordering van die leerders

In die onderstaande tabel word die response van onderwysers (20 leerders onderskeidelik vir 2004 en 2005) van die graad 10-leerders wat die vraelyste voltooi het, in presentasies weergegee (Slegs die hoogste persentasie response word aangedui).

Tabel 7. Onderwysers se response ten opsigte van leerders (N=20) se vaardighede (11)

	Vaardigheid	Kriteria	%	
			2004	2005
1	Taalgebruik	Gemiddeld	53	61,1
		Ondergemiddeld		
		Swak		
2	Kommunikasievermoë	Gemiddeld	66,7	33,3
		Ondergemiddeld		
		Swak		
3	Leesvermoë	Gemiddeld	73,3	
		Ondergemiddeld		38,3
		Swak		
4	Spelvermoë	Gemiddeld		
		Ondergemiddeld	40	50
		Swak		
5	Leesspoed	Gemiddeld		
		Ondergemiddeld	46,7	44,4
		Swak		

6	Leesbegrip	Gemiddeld		
		Ondergemiddeld	53,3	44,4
		Swak		50
7	Rekenvaardigheid	Gemiddeld		
		Ondergemiddeld	53,3	55,5
		Swak		

Uit bogenoemde resultate is dit duidelik dat die leerders se vaardighede ondergemiddeld tot swak is. Veral is dit opmerklik dat leerders se taalgebruik, kommunikasievermoë en leesvermoë deur die onderwysers as swak beskou word. Die vaardighede is essensieel in enige vak wat deur die betrokke onderwysers aangebied word, die leerders se vermoë is dus nie op standaard nie en dit impliseer dat hulle akademies sal sukkel om te vorder as gevolg van die leemtes wat in hul vaardighede bestaan.

(c) Gedrag van die leerders

In die onderstaande tabel word die response van onderwysers ten opsigte van leerders se gedrag in persentasies (onderskeidelik vir 2004 en 2005) weergegee.

Tabel 8. Onderwysers se response op vrae in vraelys

	Vraagitems	%	
		2004	2005
1	Woelig en rumoerig	53,3	72,2
2	Passief in die klas	40	44,4

3	Toon aggressiewe gedrag	40	77,8
4	Vertel dikwels leuens	40	44,4
5	Gee slegs soms samewerking in die klas	60	77,8
6	Konsentreer soms in die klas	46,7	72,8

Uit die bogenoemde resultate blyk dit dat die toename in die leerders se woeligheid en rumoerigheid in die klas vanaf 2004 na 2005 asook hul gebrek aan samewerking en konsentrasie kommer wek. 'n Groot persentasie leerders toon aggressiewe gedrag wat 'n effektiewe leeromgewing skaad. Leerders se vermoë om te konsentreer neem volgens die respondente ook af.

(d) Algemeen

Volgens die resultate op die algemene vrae in verband met die leerders het die respondente aangetoon dat geeneen van die leerders aan enige kroniese siektes ly nie. Die leerders was ook nog nie by enige misdaad betrokke nie. Die respondente van 2004 het aangetoon dat 100 % van die leerders nog nie onder die invloed van drank en/of dwelms by die skool was nie. Dit is egter kommerwekkend dat daar in 2005 16,7 % van die leerders wel onder die invloed van drank by die skool was.

(e) Skolastiese verslag

In die onderstaande tabel word die response van die onderwysers van graad 10-leerders se skolastiese verslag in persentasie (onderskeidelik vir 2004 en 2005) weergegee.

Tabel 9. Onderwysers se response op vrae rakende die leerders (N=20) in die vraelys

	Vraagitems	%	
		2004	2005
1	Psigometriese toetse op leerders gedoen	0	0
2	Leerders het al meer as een keer gedruip	100	94
3	Gemiddelde % van jongste eksamen : 0-39%	100	100
4	Neem deel aan buitemuurse aktiwiteite	60	77,8

Uit bogenoemde response is dit duidelik dat daar nog geen Psigometriese toetse op die leerders afgeneem is om hul verstandelike vermoëns te bepaal nie. Die meeste leerders het al meer as een keer gedruip. Die gemiddelde persentasie van die leerders se jongste eksamens is onrusbarend laag. Die onderwysers toon aan dat die leerders wel aan buitemuurse aktiwiteite deelneem, maar die navorser se waarneming is dat dit slegs sporadies gebeur.

2.7.5 DATA VERKRY UIT VOLTOOIDE VRAELYTE AAN GRAAD 10-LEERDERS

Die volgende bevindinge is afgelei uit die vraelyste wat ingevul is deur die graad 10-leerders (respektiewelik 20 leerders vir 2004 en vir 2005).

(a) Biografiese data

Eerstens sal die biografiese inligting (uit vraelyste soos afsonderlik voltooi in 2004 en 2005) rakende die leerders (almal in die Gekombineerde Skool te Luckhoff) wat graad 10 gedruip het, verskaf word;

Tabel 10. Biografiese data van graad 10-leerders

	Biografiese data	%	
		2004	2005
1	Moedertaal (Afrikaans)	85,7	72,2
2	Moedertaal (Swart taal)	14,3	27,8
3	Ouderdom: 17 jaar	42,9	27,8
4	Ouderdom: 18 jaar	33,3	50
5	Ouer as 18 jaar	4,8	22,2
6	Seuns	57,1	33,3
7	Dogters	42,9	66,7
8	Woon by albei ouers	42,9	55,6
9	Woon by ouma/voog	28,6	16,7
10	Woon alleen		30

Uit bogenoemde statistiek is dit duidelik dat daar wel leerders met verskillende moedertale in een klas geakkommodeer moet word. Nie alle leerders woon by albei ouers nie; dit impliseer dat 'n groot persentasie by 'n enkelouer of voog woon. Dit is ontstellend dat die respondente in 2005 aangetoon het dat 30 % van hulle alleen woon. Hierdie leerders moet dus na hulself omsien en is verantwoordelik vir hul eie veiligheid.

(b) Resultate of response uit die vrae in vraelys aangaande inligting oor ouers

Gemiddeld 63 % van die leerders het aangetoon dat hul ouers 'n vaste werkhout, dit is kommerwekkend dat die res werkloos is. Die ouers het almal drie of meer kinders (2004 en 2005).

(c) Resultate of response oor vrae in die vraelys

In die onderstaande tabel word die response van graad 10-leerders wat die vraelyste voltooi het, in persentasies (N=20 onderskeidelik vir 2004 en 2005) weergegee:

Tabel 11. Leerders se response op vrae in die vraelys (1)

	Vraagitems	%	
		2004	2005
1	Alkohol beskikbaar in huis	38,1	16,1
2	Alkohol word gereeld gebruik in die huis	47,6	33,3

3	Alkoholgebruik beïnvloed gesinslewe negatief	23,8	33,3
4	Gebruik self gereeld alkohol	38,1	16,7
5	Alkoholgebruik beïnvloed skoolbywoning	14,3	16,7
6	Was al onder invloed van alkohol	5	11
7	Ouers help met huiswerk	29,6	38,9
8	Spandeer ½ -1 uur aan huiswerk	42,9	33,3
9	Geen leesboeke in huis beskikbaar nie	52,4	33,3
10	Geen tydskrifte of koerante in huis beskikbaar nie	57,1	30
11	Moet daaglik met take in huis help	71,4	72,2
12	Het geen vaste roetine in huis nie	42,9	33,3
13	Het al stokkies gedraai	23,6	39
14	Was al geskors uit skool	14,3	6

- **Alkoholgebruik en die invloed daarvan op leerders**

Die geweldige hoë alkoholgebruik onder die skoolkinders in die Luckhoff-distrik wek groot kommer veral by die skoolpersoneel. Die personeel sien gereeld skoolkinders onder die invloed van alkohol wat die tavernes in die woongebied besoek. Uit die leerders se response wil dit voorkom dat die leerders min alkohol gebruik, maar die personeel se ervaring en waarnemings asook verslae van die polisie, die maatskaplike werker en die gesondheidskliniek, bewys die teendeel. (Leerders was dus nie eerlik in hul response nie.)

- **Die rol/posisie van die kind tuis, gedurende skoolkwartale**

Baie min leerders ontvang enige hulp met hul huiswerk van hul ouers of voogde tuis. Die oorgrote getal leerders spandeer tuis ook nie voldoende tyd aan hul skoolwerk nie. Daar is min leesstof tuis om die leerders se leesvermoë te stimuleer. Hulle moet ook baie take in die huis verrig wat baie tydrowend is en hulle verhoed om genoeg tyd aan hul skoolwerk te spandeer. Die gebrek aan 'n vaste roetine tuis is ook bydraend tot die gebrek aan dissipline wat in die huise voorkom. Dit is onrusbarend dat daar wel leerders is wat erken het dat hulle stokkies draai en wat al geskors was. Dit impliseer dat hulle waardevolle onderrigtyd verloor.

(d) Vrae rakende die leerders se skoolwerk

In die onderstaande tabel word die response van die leerders aan die Gekombineerde Skool te Luckhoff wat die vraelyste voltooi het, in persentasies (N=20 onderskeidelik vir 2004 en 2005) weergegee:

Tabel 12. Leerders se response op vrae in die vraelys (11)

	Vraagitems	%	
		2004	2005
1	Verstaan werk goed	33,3	33,3
2	Verstaan werk gemiddeld	47,6	55,7
3	Vra soms onderwyser om werk weer te verduidelik	66,7	66,7
4	Leer net soms werk	71,4	55,6
5	Is net soms betyds vir klasse	81	55,6

6	Let net soms op in die klas	60	55,6
---	-----------------------------	----	------

Uit bogenoemde response is dit duidelik dat die leerders dikwels nie die werk verstaan nie, maar dat dat hulle ook baie selde die onderwyser vra om dit weer te verduidelik. Heelwat leerders het ook erken dat hulle net soms hul werk leer, dit impliseer dat die werk nie vasgelê of weergegee kan word nie. Die leerders let ook nie op in die klas nie en verder sorg hulle ook nie dat hulle betyds is vir die klasse nie. Dit is duidelik dat die leerders nie ernstig is oor hul werk nie. Die genoemde faktore is alles bydraend tot hul swak akademiese prestasies.

**(e) MOONTLIKE REDES WAAROM LEERDERS IN GRAAD 10
GEDRUIP HET**

Die volgende resultate is verkry uit die reponse van die leerders wat graad 10 gedruip het.

- **Leerders 2004**

Volgens die resultate wat verkry is van die 20 leerders oor die moontlike redes waarom hulle gedruip het, is die volgende redes verskaf. Sommige van hulle het erken dat hulle nie geleer het nie. Van die leerders het ook aangetoon dat hulle nie die werk verstaan nie en ander het erken dat hulle te veel afwesig was. Die onderwysers wat nie in hul klasse is nie, word ook as rede aangevoer. Sommige leerders het aangetoon dat hulle te veel werk by die huis het en ander het ook aangetoon dat die omstandighede by die huis nie gunstig is nie. Sommige leerders meld ook dat siektes in die huis hulle

verhinder het om te leer. Van die leerders het aangetoon dat hulle nie ernstig oor hul werk was nie. Twee van die meisies het erken dat hulle swanger was.

- **Leerders 2005**

Sommige het erken dat hulle nie geleer het nie, terwyl sommige gesê het dat hulle nie die werk verstaan het nie. Van hierdie leerders het ook die onderwysers blameer wat nie in die klas is nie. Sommige het erken dat hulle te veel stokkies gedraai het. Van die leerders het erken dat die gebruik van alkohol in die gesin probleme veroorsaak wat weer tot die gevolg het dat hulle nie kan leer nie. Van die leerders het ook aangetoon dat siektes in die huis veroorsaak dat hulle nie kan leer. Drie van die meisies het erken dat hulle swanger was.

Uit bogenoemde resultate is dit duidelik dat die leerders (onderskeidelik vir 2004 en 2005) tipies vir persone met 'n eksterne lokus van kontrole min of geen verantwoordelikheid aanvaar vir hul swak akademiese prestasies nie. Die redes wat hul aangevoer het, is kenmerkend van leerders binne 'n milieu-geremde situasie.

2.8 GEVOLGTREKKING

Alhoewel daar nie veralgemeen kan word ten opsigte van die rol van milieu-geremdheid op die leerder se akademiese prestasie nie, het die navorsing in hierdie ondersoek tog daarin geslaag om aan te toon dat milieu-geremdheid in die Luckhoff-distrik 'n uiters belangrike rol speel in die swak akademiese vordering van die leerders. Die milieu-geremdheid van die leerders

veroorzaak ook dat die uitkomstes in die UGO-benadering moeilik bereik kan word. Met verwysing na die geformuleerde doel met hierdie ondersoek het die navorser deur middel van 'n empiriese ondersoek tot die volgende gevolgtrekkings gekom:

- Die omvang van milieu-geremdheid het definitief 'n negatiewe invloed op die skolastiese vordering van die leerders.
- Die milieu-geremde situasie waarin die leerder hulle bevind, kortwiek die implementering van die UGO-benadering in so 'n mate dat uitkomste moeilik bereik word, of glad nie bereik kan word nie.

2.9 SAMEVATTING

Volgens die navorsing gedoen in die Luckhoff-distrik speel die milieu-geremde situasie waarin die meeste leerders hulle bevind, 'n groot rol in die totale ontwikkeling van die leerders.

Die kinders word benadeel deur omstandighede buite hul beheer. Nie alleen woon die meeste van die leerders in ongestruktureerde huise nie, maar hulle huislike omstandighede is onstabiel en sommige van hulle moet self die verantwoordelikheid van die huishoudings op hul skouers dra. Armoede lei tot sosiale kwessies soos alkoholisme, tienerswangerskappe en misdaad. Leerders se vermoë om volwassenes te vertrou, word (Salus, 1992: 18 dit ook gestel het) besoedel deur die inkonsekwente optrede in die huis.

Volgens die navorsing gedoen, beïnvloed die milieu-geremde situasie die leerders se skolastiese vordering. Hierdie betrokke leerders se

omstandighede maak dit vir hulle moeilik om te studeer. Hulle omstandighede veroorsaak dat hulle 'n lae selfkonsep ontwikkel, wat tot verdere swak akademiese prestasie lei. Dumas (Vrey, 1984: 124) het dit met die verband treffend soos volg gestel:

“A person who doubts himself is like a man who would enlist in the ranks of his enemies and bear arms against himself. He makes his failure certain by himself being the first person to be convinced of it.”

Die leerders het ook nie die nodige ondersteuningstelsels nie: tuis ontvang hulle weinig stimulasie en inspirasie. Motivering om goed te doen of selfs verder te studeer, ontbreek. Volgens Scott (De Lange, 1997: 28) is dit moontlik om leerders se intrinsieke motivering so te verander sodat hulle kan leer om sukses aan eie vermoëns en inspanning toe te skryf – iets wat, soos uit eie ervaring beleef, bykans onmoontlik is om met dié leerders reg te kry.

Dit is kommerwekkend om te sien dat die UGO-benadering nie die leerders uit die milieu-geremde situasie ondersteun nie. Leerders wat 'n tekort of gebrek aan hulpbronne het, word eerder daardeur benadeel.

Onderwysers sukkel tans om groot getalle leerders met geremdhede in hulle groot klasse te akkommodeer en te assisteer. Die onderwysers vind dit onmoontlik om leerders wat met groot agterstande uit die UGO-benadering kom, in graad 10 te akkommodeer. Ouers en onderwysers is oningelig om hierdie kinders opvoedkundige korrek te hanteer en van die regte leiding en ondersteuning te voorsien, sodat hulle hul volle potensiaal kan ontwikkel. Monyela (1999: 108) beklemtoon dat 'n ondersteunende familie 'n kind se

akademiese prestasie bevorder. Ouers moet dus aangemoedig word om hul kinders te ondersteun deur die nodige belangstelling te toon.

Daar word tans min gedoen om leerders wat binne 'n milieu-geremde situasie is, van hulp te voorsien om binne die UGO-benadering hulle volle potensiaal te ontwikkel. Hulle ontvang nie die nodige ondersteuning, assistering of enige hulpmiddels om hulle te help om die uitkomst van die UGO-benadering te bereik nie.

2.10 AANBEVELINGS

Om die leerders se lewensomstandighede en gedepriveerdheid te verander, is haas onmoontlik; dit is ook nie die taak en verantwoordelikheid van die skool om daar iets aan te probeer doen nie. In die aanbevelings sal daar dus gekonsentreer word op pogings wat onderwysowerhede en die skool kan aanwend.

Die volgende aanbevelings uit die bevindings kan gemaak word om die omstandighede van die leerders te verbeter:

- Die aanstelling van meer onderwysers om die ratio onderwyser per aantal leerders te verminder.
- Die aanstelling van voog-onderwysers wat deur die jaar die leerders ondersteun en van raad bedien en motiveer tot beter akademiese prestasie.

- Om nie dubbel-medium klasse aan te bied nie, maar parallel-medium klasse. So sal onderwysers meer tyd tot hul beskikking hê en moontlike konflik tussen die verskillende rasse word vermy.
- Die voorsiening van noodsaaklike hulpbronne aan onderwysers en leerders soos toegang tot 'n rekenaar, fotostaatmasjien en 'n skoolbiblioteek.
- Die inrig van 'n rekenaarsentrum met basiese leerprogramme wat onderwysers kan help om leerstof vas te lê en terselfdertyd ook die leerders rekenaargeletterd maak en toegang tot die internet bied.
- Om 'n naskoolse studieklas in te rig waar leerders kan studeer, maar ook toegang het tot hulpbronne soos woordeboeke en naslaanwerke.
- Dit sal van groot waarde wees indien die Departement van Onderwys aan die graad 10-leerders ook vakansieskole kan aanbied om hulle te help om agterstande in te haal; dit sal terselfdertyd ook dien as motivering om beter te presteer.
- Om 'n program op te stel wat onderwysers toerus en oplei om die milieu-geremde kinders effektief in die klas te hanteer. Om onderwysers te bemagtig om leemtes in die leerders se akademiese agtergrond te identifiseer en met didaktiese hulp die leerders te assisteer.

- Om ook 'n rehabilitasieprogram onder die ouers en kinders wat alkohol misbruik, van stapel te stuur. Nie net moet sulke ouers en kinders ingelig word oor die nadelige uitwerking van hul drinkgewoontes op die akademiese vordering van die kinders nie, maar moet met 'n daadwerklike program gepoog word om hierdie ouers en kinders van hul drankverslawing te red.
- Om die ouers toe te rus met vaardighede om hul kinders tuis te ondersteun en te motiveer tot goeie akademiese prestasies. Die ouers moet die waarde van geleerdheid gewys word.
- 'n Projek van werkskepping kan ook die nood van verskeie ouers verlig wat werkloos is. Ouers sal dan moontlik weer aan die materiële behoeftes van hulle kinders kan voorsien.
- Om die kinders wat alleen woon, onder die aandag van die maatskaplike werker te bring, om sodoende te verseker dat die kinders die nodige ondersteuning kry.
- Om sommige van bogenoemde aanbevelings ten uitvoer te bring, sal maatskaplike dienste betrek moet word. 'n Multi-dissiplinêre span sal saamgestel moet word om die maatskaplike probleem hok te slaan. Dit sal van groot hulp wees indien die SAP ook betrek kan word om strenger op te tree teenoor die taverne-eienaars om nie drank aan minderjariges te verkoop nie.

BIBLIOGRAFIE

Bergings, W.J. 1971

'n Ondersoek na swak huislike omstandighede as moontlike oorsaak van Opvoedkundige vertraging by die Kleurlinge in die Bellville-Streek van die Wes-Kaapse gemeenskap Ongepubliseerde Magisterverhandeling. Universiteit van die Wes-Kaap.

Bezuidenhout, C. en Joubert, S. 2003

Child and youth misbehaviour in South Africa. A holistic view.
Pretoria: Van Schaik Uitgewers.

De Lange, J.E. 1997

Die verband tussen attribusie-style en die akademiese prestasie van Milieu-geremde begaafde leerlinge. Ongepubliseerde M.Ed-Verhandeling . Potchefstroom Universiteit vir C.H.O.

Joseph, M. 2003

Assessing assessment in South Africa. Nue Comment, 7(1): 15-17

Joubert, R. 2004

Alkoholmisbruik van die ouer(s) as bydraende oorsaak van Geremdheid by gr.4- tot gr.6-leerders. Ongepubliseerde M.Ed-Verhandeling . Universiteit van die Vrystaat. Bloemfontein

Legotlo, M.P. , Maaga, M.G. & Sebegu, M.G. 2002

*Perceptions of stakeholders on causes of poor performance in Grade 12
In a province in South Africa. South African Journal of
Education*
22(2): 113 – 118.

Lombaard, A.C. 1994

*Die milieugestremde adolessent: enkele implikasies vir opvoeders en
Opvoedingsituasies. Die Unie, 91(3): 78-80.*

Monyela, E.D. 1999

*Home factors related to poor academic performance in North West
primary schools. Ongepubliseerde M.Ed-verhandeling. Unisa.*

Persoonlike onderhoude:

- Julie 25, 2004. Onderwyser van Luckhoff Gekombineerde Skool
- Mei 06, 2005. Ouer van graad 10-leerder.
- Oktober, 12 2005. Inspekteur van Suid-Afrikaanse Polisie diens te Luckhoff.
- Oktober 15, 2005. Suster van Luckhoff Gesondheidsdienste (kliniek).
- Mei 05, 2005. Maatskaplike werker, Luckhoff.

Pretorius, J.M.W. 1998

Sosiopedagogiek 2000. Pretoria: Van Schaik Uitgewers.

Salus, 1992

Alkohol en die gesin: ouers en drankmisbruik knak kinders se gees.

Volume 15. Pretoria: Departement van gesondheid, Welsyn en Pensioene.

Rademeyer, A. 2003

Misnoeë oor gr.10's wat druip. Volksblad, Vrydag,

12 Desember 2003: p.1.

Vrey, J.D. 1984

Die opvoeding in sy selfaktualisering. Pretoria: Universiteit van Suid-Afrika.

REDES VIR DIE DALING IN DIE STANDAARD VAN GRAAD 10 RESULTATE IN DIE PAS AFGELOPE EKSAMEN (JUNIE 2003)

		JA	NEE
1.	Besit leerders die vermoë om te memoriseer?	6	33
2.	Daar is 'n gebrek aan insig by leerders	36	3
3.	UGO ontnem leerders die vermoë om 'n groot hoeveelheid werk te hanteer (by. Biologie)	32	6
4.	Daar is 'n gebrek aan rekenvaardighede (optel, aftrek ens)	38	0
5.	Die leerders beskik oor die basiese kennis en agtergrond om die volgende vakke te hanteer:		
5.1	Wiskunde	7	26
5.2	Skeinat	5	28
5.3	Biologie	6	25
5.4	Tegniese Tekene	6	27
5.5	Rekeningkunde	8	24
5.6	Rekenaartik	6	25
5.7	Bedryfsekonomie	7	24
5.8	Houtwerk	0	7
5.9	Aardrykskunde	0	5
5.10		
5.11		
6.	Leerders weet hoe om 'n handboek te hanteer (hul het tot op datum slegs van aantekeninge gebruik gemaak)	13	19
7.	Leerders het verlear om te lees en spel	32	0
8.	Leerders sukkel om as individue opdragte af te handel	25	5
9.	Leerders sukkel met die formulering van antwoorde	32	0
10.	Leerders kan nie 'n volle periode luister/konsentreer nie	30	0
11.	Onderwysers ondervind dissiplinêre probleme in die klas (leerders moet luister in stede van in groepe gesels)	24	6
12.	Voeg by, asseblief:		
		
		

DIE VOLGENDE INTERESSANTE OPMERKINGS HET OOK OP DIE VRAELYS VERSKYN:

1. Waak teen 'n persepsie dat UGO slegs groepwerk behels.
 2. Sterker leerlinge openbaar meer insig en verantwoordelikheid en presteer beter as "swakker" leerlinge (6).
 3. Leerders lees nie met begrip nie.
 4. Leerlinge het nie die basiese kennis om vakke in graad 10 te hanteer nie.
 5. Rekeningkunde en Rekenaartik moet deel uitmaak van EBW (3).
 6. Leerders en onderwysers is onseker oor UGO.
 - 6.1 Onderwysers nie goed opgelei.
 - 6.2 Onderwysers onseker oor inhoud.
 - 6.3 Daar bestaan 'n gebrek aan behoorlik, deeglik en beplande riglyne. Selfs LF verander voortdurend riglyne
 - 6.4 Die boodskap deur LF dat die beginsel dat alles reg is en niks verkeerd, skep 'n wanpersepsie vir die graad 10-leerder.
 - 6.5 Die persepsie dat as huiswerk ingegee word, 'n leerder punte verwerf, veroorsaak dat leerders onvoltooide werk ingee met die verwagting dat hul beloon sal word.
 7. Leerlinge het geen pligsbesef en verantwoordelikheid nie.
 8. Leerlinge word 'n onreg aangedoen deur van UGO na die "ou leerplan" terug te gaan.
 - 8.1 Onderwysers moet weklíks ekstra klasse aanbied om leerlinge te help om die gaping te vul.
 - 8.2 Met die eksterne graad 9 eksamen (veral CTA), word die gedagte gekweek dat leerlinge nie hard hoef te werk nie omdat 'n eksamen 'n onvoorbereide stuk werk is wat jy drie of vier weke voor die eksamen kry. Die eksamen tel so min dat hul maar die eksamen kan druipe en tog slaag.
- Dissiplinêre probleme wat ervaar word, moet voor die deur van die UGO-stelsel gelê word en nie die leerlinge self nie.
10. Alle grade kan nie lees, spel of skryf nie (3).
 - 10.1 Die graad 10 groep spel, lees en skryf die swakste van al die groepe die afgelope aantal jare.
 - 10.2 Kreatiewe skryfvermoë ontbreek
 - 10.3 As gevolg van (10), raak swakker lesers (swakker leerders) al verder agter.

Vervolg

11. Leerlinge het lui geword.

12. Wiskunde gemiddeld tydens "common exam" is 70%. Dit is onrealisties hoog en skep die verwagting dat alle graad 9's in staat is om goed te presteer in Wiskunde.

13. Ongedissiplineerdheid toe te skryf aan humanistiese grondslag van UGO.

14. Werk van leerders is netjies, maar die inhoud is swak.

2003-09-15

VERSLAG VAN DIE AKADEMIESE KOMITEE

'n Telefoonkonferensie is op Woensdag, 10 September 2003 om 10:00 gehou. Die lede van die akademiese komitee wat deelgeneem het, was:

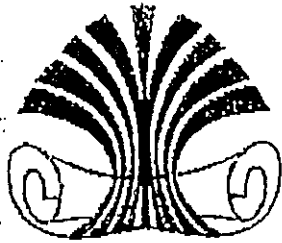
Mnr. Ferdie Bergh	Faksnommer: 051 – 444 3823
Mnr. Pieter Clase	Faksnommer: 056 – 343 2195
Mnr. Gerrie van Rensburg	Faksnommer: 057 – 357 3660

Die steekproef het onder nege-en-dertig (39) skole plaasgevind. Die steekproef is gedoen onder 'n verteenwoordigende groep van skole.

Die volgende het met die ondersoek geblyk:

1. Leerders het die vermoë verloor om werk te memoriseer (84,6%)
2. Daar bestaan 'n gebrek aan insig by leerlinge (92,3%)
3. UGO ontnem leerders die geleentheid om 'n groot hoeveelheid werk te hanteer (84,2%)
4. Daar is 'n gebrek aan rekenvaardighede by leerders (optel, aftrek ensovoorts (100%))
5. Die leerders beskik nie oor die basiese kennis en agtergrond om die volgende te hanteer nie:
 - 5.1 Wiskunde (86,7%)
 - 5.2 Skeimat (84,9%)
 - 5.3 Biologie (75,8%)
 - 5.4 Tegniiese Tekene (81,8%)
 - 5.5 Rekeningkunde (72,7%)
 - 5.6 Rekenaartik (75,8%)
 - 5.7 Bedryfseconomie (72,7%)
 - 5.8 Houtwerk (100%)
 - 5.9 Aardrykskunde (100%)
6. Leerders weet nie hoe om 'n handboek te hanteer nie (63,3%)
7. Leerders het verloor om te lees en spel (100%)
8. Leerders sukkel om as individue opdragte uit te voer (83,3%)
9. Leerlinge sukkel met formulering van vrae (100%)
10. Leerders kan nie 'n volle periode luister/konsentreer nie (100%)
11. Onderwysers ervaar dissiplinêre probleme in die klas (80%)

Uit die ondersoek blyk dit duidelik dat leerders in graad 10 by die diep kant ingegooi is. Ons kan nie anders as om met die *Volksblad* van 5 en 8 September 2003 en die *Rapport* van 7 September 2003 saam te stem dat ons graad 10 leerders as proefkronyne beskou word en dat hulle slagoffers van swak beplanning op nasionale vlak is nie.

SAOU Vrystaat • Free State

Suid-Afrikaanse Onderwysersunie

Translated as: South African Teachers' Union

683 280 Bloemfontein 9300 Herrestraat 20 First Avenue Westdene Bloemfontein 9301

☎ (051) 447-3605/447-3169 faks/fax (051) 445-1816 e-pos: saouvrys@schoolink.co.za

lidmate by FEDUSA • afkorting FEDUSA

10 October 2003

The Head
Free State Education Department
Private Bag X20565
BLOEMFONTEIN
9300

Sir

RE: GRADE 10 LEARNERS

According to the minutes of the last Exam Board meeting of 2002 it was requested that the Education Department do a detailed investigation into the progress of the Grade 10 learners of 2004. This is the first group that was exposed to OBE and the new assessment model in Grade 9.

The SAOU has not yet heard about the investigation, indeed no-one can tell us if it has started.

The SAOU thus requested its own Academic committee to do such an investigation. This was undertaken by SAOU members at 39 schools in the province. We would to share our findings with you.

1. Learners and teachers definitely believe that the present Grade 10 learners were used as part of an experiment and that they were the victims of poor planning and insufficient practical experience by the National Department to have the system implemented in a large scale.
2. Grade 10 learners were definitely not prepared for the major "jump" from Grade 9 to Grade 10.
3. Many of the "stronger" learners managed to cope but the "weaker" learners are really not coping and becoming more and more demoralised resulting in all types of behavioral problems.
4. Learners do not have sufficient prior knowledge (basic knowledge and skills) needed for Grade 10 level.

The learners furthermore:

- 4.1 are losing the ability to memorise facts and details;

- 4.2 have less insight into internalizing subject material;
 - 4.3 find it difficult to "handle" large volumes of work;
 - 4.4 finding it difficult to do basic calculation manipulations i.e. their arithmetic (numerical) skills are declining'
 - 4.5 cannot read properly and consequently understand reading material;
 - 4.6 have big problems with spelling skills and writing;
 - 4.7 struggle to working individually - they are top orientated towards group work;
 - 4.8 find it difficult to understand questions and to formulate structure answers;
 - 4.9 cannot concentrate for long periods, "playing" at a time;
 - 4.10 have low self-discipline levels that are needed in Grade 10.
5. Learners in Grade 10 do not realize the level of work needed progress, they are still in a "play" mode. This is a direct result of the approach to assessment in Grade 9.
 6. The external assessment method in Grade 9 (CTA's) resulted in learners not preparing in advance for exams because with the CTA they only had to complete Section A in \pm 3 weeks and then write an exam "Section B" based solely on the Section A "content". In Grade 10 they then have to write "exams" on the entire years work. The weaker learners cannot adjust to this change in "mindset" and do not have skills to save this challenge.
 7. The overemphasis on skills development in Grade 9 has resulted in neglecting the inculcating of values and the developing of self-discipline and sacrifice needed to be successful.
 8. The Grade 10 learners work is presented in a much neater and well planned way but sadly lacks in contents and depth. Again a result of the Grade 9 assessment model.

RECOMMENDATIONS

1. The Curriculum Statements must be further developed to give educators better guidelines as far as content is concerned. This is already being done in the Foundation Phase but must be urgently done for Grades 7 - 9. (MMLMS can be used as an example. It has been done in the Free State.)

- 2 The CTA's in Grade 9 must be urgently revised. We would urgently request that CTA's be spread through the Grade 9 year and that at the end of Grade 9 a formal exam (with emphasis on content) be written. This would mean that:
- 2.1 The skills development of learners will be monitored on a regular basis by means of CTA's through the year.
 - 2.2 The knowledge and content "gap" will be bridged by the final exams in the fourth term. This exam must obviously be set up based on OBE principles. If the Curriculum Statements are more detailed there should be no problems to a "common exam" to be written by all Grade 9 learners.
 - 2.3 Since many teachers are now becoming SAQA registered assessors it might be better to write the exams in districts or clusters of schools. This will be easier to ensure that learners have indeed "covered" the scope of the examination.
 - 2.4 The promised assistance from the Department to help teachers "bridge" the gap from Grade 9 to Grade 10 has been meaningless and a paper exercise with very little practical assistance to teachers. It does not help trying to "bridge" the gap, we must take away the "gap".

SUMMARY

At present it appears that schools/teachers must present learning material and perform assessment in such way so as to meet the LO's during the 75% CASS marks for Grade 9 and that the final 25% CTA is to ensure that learners have reached a certain level of progress. This is not working (as proven by the problems with the present Grade 10 learners.) We believe it will be better if various types of CTA's are presented through the year to ensure that the skills development of learners is taking place and then that learners do a formal examination at the end of Grade 9 to ensure that knowledge retention and the ability and skills to use that knowledge has been mastered (based on OBE principles.)

In this way we should still meet our objectives and at the same time solve many of the problems of the Grade 10 learners.

Yours faithfully

AW TAYLOR
CHAIRPERSON: SAOU: Free State

Faktore wat aanleiding gee tot swak akademiese prestasie:

❖ Huislike omstandighede

Huishoudings wat net uit kinders bestaan agv ouers wat op plase woon, in stede werk en die vigs pandemie.

Huishoudings bestaan uit 'n ouma wat toesig het oor al die kleinkinders. Sy het geen beheer oor die kinders nie en elkeen gaan gevolglik sy eie gang.

Ouerlike leiding oor verantwoordelike optrede, getrouheid ens is afwesing en dit word van die kind verwag om sy norme en waardes vas te stel.

❖ Finansies

Gebrek aan geld agv afwesige ouers, werkloosheid, alkohol misbruik lei tot afwesigheid op skool. Gebrek aan kos, klere en noodsaaklikhede kom algemeen voor.

Die gebrek aan finansies verhoed ook enige naskoolse studie en daar is dus nie 'n motivering om enigsins op skool te presteer nie.

❖ Swangerskappe

Portuurdruk, finansiële druk, die soeke na sekuriteit en liefde asook onkunde lei tot tienerswangerskappe. Die invloed wat die kindertoelaag op tiener swangerskappe het, moet nie onderskat word nie. Sommige tieners word deur hulle ouers aangemoedig om swanger te word net om 'n toelaag te ontvang.

❖ Promiskuiteit

Druk van portuurgroep, gesinswaardes en normes, finansiële voordeel ens kan lei tot 'n losbandige lewenswyse en ook swak akademiese prestasie.

❖ Alkohol en dwelm misbruik

Gebrek aan ontspanning en die maklike toegang tot shebenes lei tot die gevolglike misbruik van drank en dagga. Portuurgroep druk speel ook 'n rol

❖ Dissipline tuis en by skool

Om akademies te kan presteer moet 'n persoon gedissiplineerd wees en gedissiplineer word. Duidelike leiding en dissipline deur ouers en onderwysers is noodsaaklik.

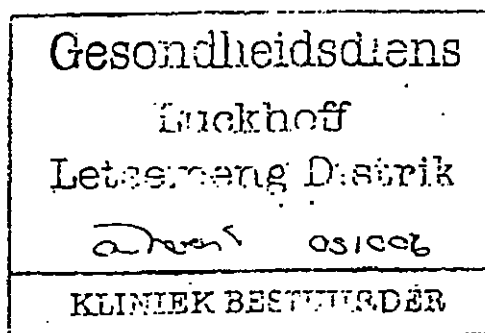
❖ Gebrek aan hoop

Die algemene negatiewe houding van volwassenes oor die toekoms asook al die bogenoemde faktore kan lei tot 'n algehele gebrek aan hoop vir die toekoms.

❖ Gebrek aan maatskaplike ondersteuningsstelsels

Agv 'n tekort aan gesondheid en maatskaplike ondersteuningsstelsels word menige gesinne in krisis situasies aan hulle self oorgelaat met die gevolglike emosionele trauma en onopgeloste konflikte, bv verkragtings, wesies, geweld teen vroue en kinders, terminale siek pasiente ens. 'n Kind wat in hierdie situasie vasgevang is het eenvoudig nie die emosionele energie om nog op skool te presteer nie.

Daar kan nie net 1 faktor uitgesonder word wat aanleiding gee tot die swak prestasie van kinders nie. Al die bogenoemde faktore speel 'n rol en is interafhanklik met mekaar. Die beskikbaarheid van meer toegewyde onderwysers, gesondheidswerkers, maatskaplike werkers, sielkundiges sal kan bydra tot die opheffing van die gemeenskap in samewerking met meer werksgeleenthede en ondersteuningsstelsels.

INLIGTING TOT MISDAAD : NAVORSING

INLIGTING OPGESTEL SONDER ENIGE NADEEL TOT DIE STAAT (SAPD)
VANAF POLISIE MISDAAD ADMINISTRASIE STELSEL EN BEWYSE IN BESIT
VAN HIERDIE KANTOOR.

MISDAAD GEPLEEG DEUR JEUG VAN LUCKHOFF GEMEENSKAP : TYDPERK
NOV 2003 TOT SEPT 2005

MISDAAD ONDER JEUGDIGES : GEBIED

Luckhoff, Teisesville en Relebohile

MISDAAD ONDER JEUGDIGES

<u>Jeug</u>	<u>7-13jr</u>	<u>14 - 17 jr</u>
Huisbraak	3	14
Diefstal	3	11
Oproerige gedrag		6
Aanranding Ernstig		4
Betreding		2
Moord		1
Verkragting		1
Gesinsgeweld		1
Besit van gevaarlike vuurwapens		1
Onsedelike gedrag		1
Dronkenskap		1
Besit van dagga		1
Criminal Injuria		0

OPSOMMING

Diefstal en huisbraak kom algemeen voor onder jeudiges as gevolg van groepsdruk en geldelike probleme in huis om dat ouers nie werk of werk kry nie. Kinders verkoop gewoonlik die gesteelde goedere. Oproerige gedrag kom ook algemeen onder jeugdige voor.

Gesinsgeweld en verkragting kom nie so baie voor by jeugdige nie.

TEN STAPPE

Daaglikse en weeklikse patrollies en operasies word gehou om misdaad te voorkom. Arrestasies van jeudige en boetes afhangend van die misdaad wat gepleeg word. Boetes wissel van R50 tot R900. Indien skuldig bevind word met arrestasie word jeudige gestuur vir rehabilitasie of tronkstraf.

REDE UIT GEMEENSKAP : Geen werke vir hulle.

HULP BRONNE : GPF, Maatskaplike dienste, Skole, Kerke, Gesondheid departemente en SAPD om inligting sessies en bystand tot slagoffers te lewer.

MY PERSPECTIVE ON THE YOUTH/ TEENAGERS OF LUCKHOFF
COMMUNITY. FACTORS THAT INFLUENCE THEIR LIVES AND
ACADEMIC PERFORMANCE IN SCHOOL.

UNEMPLOYMENT

This was and still is the main contributing factor that influence our teenagers, impeding progress, or functioning of their family or the community as a whole.

POVERTY

Because of unemployment, people have resorted to different ways of satisfying their needs or providing for their families.

SATISFACTION OF NEEDS

The youth resorted two different ways, to be able to provide for themselves. In the rural arrears there is a lack of leisure places therefore they go to inappropriate places as the taverns. Here they try to impress their friends, from a social perspective, it can be seen as a

PROVISION OF FAMILIES/ PREGNANCY

People can access grants, which the government see as a helping mechanism for parents to provide for their families.

NEGATIVE IMPACT OF GRANTS

Parents +/- 46 getting pregnant grants.
The youth also gets pregnant at +/- 14 years.

OVERCROWDING

Poverty and lack of space causes overcrowding in the houses. This have contributed to there increasing number of TB infections. Due to lack of sufficient funds to expand houses.

SOCIAL CONSTRINTS IMPEDING FUNCTIONING.
ILLETERACY/LACK OF JOBS/ IMPROPER HOUSING.

THIS FACTORS THUS IMPEDE ACADEMIC PERFORMANCE.

RAPE

Rape is there foremost violent crime committed. HIV/AIDS plays a prominent role, while a self-esteem and an acceptable value system, poor parental role modeling, economic reasons. Amongst men or women or some cultural believes and myths related to HIV/AIDS are further contribution to the rate of rape among the youth.

RAPE is complex and has a wide impact on society and many problems are experience by victims.

AFFECTS ON VICTIMS OF RAPE

Families – strained relations/alienation of loved ones/neglect of children or spouse.

Workplace – diminishing productivity/no safe heavens/jobs loss/insecurity.

Physical and phsychoical – post traumatic stress/sleeping problems/feelings of detachment/isolation.

STEPHEN RAMONHABI

Stephen Ramonhabi

PASS RATE PER GRADE ANALYSIS

PROVINCIAL PASS RATE AVERAGES:

Grade 1	Grade 2	Grade 3	Grade 4	Grade 5	Grade 6	Grade 7	Grade 8	Grade 9	Grade 10	Grade 11	Grade 12	Overall
87%	92.1%	94%	90.9%	92.9%	94%	90.8%	87.5%	89%	55.2%	64.5%	78.7%	85.6%

NOTES:

GET:

- Grade 1 should be lower than the rest of Foundation Phase as problems and barriers are identified and learners kept back in their interest.
- A drop from Grade 3 to Grade 4 would be expected as this is where the LoLT often changes.
- Grade 8 should be lower as learners mostly move to a new school.
- Grade 9 is in line with national expectations for the GET Certificate.

Overall this picture is satisfactory.

FET:

- Grade 10 pass rate is unacceptably low. This has been caused by the change to OBE in the GET as the pass rate has been in the 50s for more than 5 years. It is partially explained by change of subjects, subjects being offered on HG only and social factors such as school leaving age, poverty, pregnancies etc. However this pass rate should be at least 65%.
- The Grade 11 pass rate is also too low if one considers a Grade 12 pass rate of almost 80%. It could be expected to be lower than Grade 12 as the matriculation examination has many safeguards for learners, but 70% should be the minimum expectation.
- Both of these pass rates indicate a level of gate-keeping that should be eliminated in the province.

Overall this picture is unsatisfactory.

In the documentation that follows, schools in all districts will be identified where the following sub-minimums have not been achieved in the grades: Grade 1 (-70%), Grades 2 – 9 (-70%), Grades 10 and 11 (-50%). This should indicate that there are problems at the identified school.

XHARIEP

PROVINCIAL PASS RATE AVERAGES COMPARED WITH DISTRICT (DISTRICT IN BOLD):

Grade 1	Grade 2	Grade 3	Grade 4	Grade 5	Grade 6	Grade 7	Grade 8	Grade 9	Grade 10	Grade 11	Grade 12	Overall
87%	92.1%	94%	90.9%	92.9%	94%	90.8%	87.5%	89%	55.2%	64.5%	78.7%	85.6%
85%	91%	92.6%	87.5%	87.1%	87.7%	82%	86.1%	85.9%	56%	65%	77.1%	83.9%

NOTES:

- Intermediate Phase has lower than average pass rate throughout.
- Grade 7 surprisingly low.
- FET pass rate is above average (except for Grade 12).
- Less gate-keeping than average across the province.

Problem schools:

Boaramelo C/S – below average pass rates throughout
 Inoseng P/S – low pass rate in grade 7
 Ipetleng S/S – low pr grades 10 / 11
 JB Tyu P/S – problem grades 6/7
 Lefa farm – overall low pass
 Luckhoff C/S – Grade 10
 Madikgetla P/S – Grade 5

Mofulatshepe P/S – Grades 4 / 5/ 6/ 7 – very poor rates

Pellisier C/S – Grade 10
 Philippolis S/S – Grades 8 and 10
 Thabo Vuyo S/S – Grade 11
 Trompsburg S/S – Grades 10 / 11
 Wongalethu S/S – Grade 10

The schools in bold above need very urgent attention.

Posbus 126
Luckhoff
9982

Tel nr 053 2060089
Sel nr 0834922800

Datum:

Geagte

VERSOEK OM U SAMEWERKING RAKENDE BEOOGDE NAVORSING

Ek is tans 'n ingeskrewe student vir die graad M.Ed. in die Departement Psigo-Opvoedkunde aan die Universiteit van die Vrystaat. As deel van my empiriese studie beoog ek om onder andere navorsing te doen aan die Luckhoff Gekominbeerde Skool oor die faktore wat die akademiese prestasie van graad 10-leerders nadelig mag beïnvloed. As teikengroep in my ondersoek beoog ek om slegs graad 10-leerders aan dié betrokke skool te betrek.

As deel van hierdie ondersoek is ek afhanklik van die samewerking van die ouers van hierdie betrokke leerders, want slegs u kan my van die verlangde inligting voorsien. Om dan hierdie belangrike inligting te bekom, word u vriendelik versoek om die meegaande vraelys so eerlik en korrek as moontlik te voltooi. U hoef nie u naam te verstrek nie; u identiteit sowel as dié van u kind sal dus geensins bekend gemaak word nie. Die inligting sal in alle geval met die hoogste vertroulikheid hanteer word. Dit behoort u nie langer as 15 minute te neem om die vraelys te voltooi nie.

Daar sal geensins gediskrimineer word teen enige deelnemer aan hierdie ondersoek nie of geen leerder of ouer sal enigsins daardeur benadeel word nie; intendeel, die doel van die studie is om die probleem aan te spreek tot voordeel en welvaart van u kinders, want met die verlangde inligting, sal daar aanbevelings gemaak kan word tot moontlike oplossing van hierdie ernstige probleem.

Na voltooiing van die vraelys word u versoek dit in die ingeslote geadresseerde kovert aan my terug te stuur. Indien u enige vrae het of probleme met die vraelys ervaar, is u welkom om my by een van die bovermelde telefoonnommers te skakel. Op aanvraag sal ek u na afhandeling van die studie ook kan voorsien van die uitkoms van die bepaalde navorsing.

U bereidwillige samewerking word hoog op prys gestel. By voorbaad baie dankie.

Die uwe

AC Janse van Vuuren

VRAELYS AAN DIE OUER / VOOG

AMPTELIK
GEBRUIK

1	2

1. BIOGRAFIESE DATA

1.1 Dorp waar woonagtig

--

3	
---	--

1.2 Ek is die (dui aan) van 'n leerder in graad 10

Moeder	
Vader	
Voog	
Ander: Spesifiseer:	

4	
---	--

1.3 Taalmedium

Afrikaans	
Engels	
Sotho	
Ander: Spesifiseer:	

5	
---	--

1.4 Ouderdom

20 - 30 jaar	
31 - 40 jaar	
41 - 50 jaar	
51 - 60 jaar	
Ouer as 60 jaar	

6	
---	--

1.5 Vrae rakende u opleiding en beroep

1.5.1 Dui met 'n kruisie aan wat u hoogste vlak van opleiding is

Graad 8	
Graad 9	
Graad 10	
Graad 11	
Graad 12	
Naskoolse opleiding: Spesifiseer:	

7	
---	--

1.5.2 Aard van 'n pos/beroep

Permanente (vaste werk)	
Tydlike werk	
Stukwerk ("piece jobs")	
Werkloos	

8	
---	--

1.5.3 Indien u 'n vaste betrekking beklee, dui die volgende aan:

Huiswerker		Onderwyser/es	
Toesighouer		Munisipaliteit	
Polisiediens		GWK	
Staatsdiens		Plaaswerker	
Klerk		Waterwese	
Skoonmaker		Enige ander beroep: Spesifiseer:	

9	10

1.6 Huwelikstatus:

Getroud	
Ongetroud	
Geskei	
Wewenaar	
Weduwee	
Bly saam	
Ander: Spesifiseer:	

11	
----	--

1.7 Hoeveel persone woon saam met u in die huis?

1 - 5	
6 - 10	
11 - 15	
16 - 20	
21 en meer	

12	
----	--

2. VRAE RAKENDE ALKOHOLGEBRUIK

2.1 Gebruik u enige alkohol?

Ja	
Nee	

13	
----	--

Indien u **JA** geantwoord het op bogenoemde vraag. Beantwoord die volgende vrae:

2.2 Is daar enige alkohol in u huis beskikbaar?

Baie gereeld	
Gereeld	
Soms	
Baie selde	
Ander: Spesifiseer:	

14	
----	--

2.3 Hoeveel van u maandelikse inkomste, skat u, spandeer u aan alkohol?

My hele salaris	
'n Driekwart van my salaris	
Die helfte van my salaris	
'n Kwart van my salaris	
Ander: Spesifiseer:	

15	
----	--

2.4 Word u kind/kinders toegelaat om van hierdie alkohol te gebruik?

Ja	
Nee	

16	
----	--

Indien **JA** geantwoord op bogenoemde vraag, beantwoord die volgende vrae:

Baie gereeld	
Gereeld	
Soms	
Baie selde	
Ander: Spesifiseer:	

17	
----	--

3. DIE VOLGENDE VRAE HET BETREKKING OP U KIND SE ROL IN DIE HUIS OP WEEKSDAE GEDURENDE DIE SKOOLKWARTAAL

3.1 Help u u kind met huiswerk?

Ja	
Nee	

18	
----	--

Indien **JA**, dui aan:

Baie gereeld	
Gereeld	
Soms	
Baie selde	
Ander: Spesifiseer:	

19	
----	--

3.2 Hoeveel tyd word in die middag deur u kind spandeer aan u kind se huiswerk?

Geen	
½ - 1 uur	
1 - 2 ure	
2 - 3 ure	
meer as 3 ure	

20

3.3 Is daar enige storieboeke in u huis om te lees?

Ja	
Nee	

21

3.4 Is daar enige tydskrifte in u huis om te lees?

Ja	
Nee	

22

Indien **JA**, dui aan hoeveel tydskrifte in 'n week beskikbaar is.

1	2	3	4
---	---	---	---

23

3.5 Lees u enige koerante?

Ja	
Nee	

24

3.6 Indien **JA**, dui aan hoeveel koerante lees u per week:

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

25

3.7 Hoeveel ure per dag kyk u kind televisie?

1	2	3	4	meer
---	---	---	---	------

26

3.8 Moet u kind u daaglik help met take in en om die huis?

Ja	
Nee	

27	
----	--

Indien JA, dui aan:

--

28	
----	--

Baie gereeld	
Gereeld	
Soms	
Baie selde	
Ander spesifiseer	

29	
----	--

3.9 Word u kind betrek by die versorging van ander gesinslede in u gesin?

Ja	
Nee	

30	
----	--

3.10 Is daar 'n vaste roetine in u huis (bv. definitiewe etenstye, slaaptyd, studeertyd, ens.)?

Ja	
Nee	

31	
----	--

Indien JA, dui aard van roetine aan:

--

32	
----	--

Indien JA, dui verder aan hoe dikwels dit gebeur:

Beslis / Altyd	
Soms	
Glad nie / nooit	
Ander: Spesifiseer:	

33	
----	--

3.11 Het u al ooit van u kind verwag om tuis te bly gedurende skoolure om u in die huis te help?

Ja	
Nee	

34	
----	--

Indien **JA**, spesifiseer:

--

35	
----	--

Indien **JA**, dui ook aan hoe dikwels dit gebeur

Baie gereeld	
Gereeld	
Soms	
Baie selde	
Ander spesifiseer	

36	
----	--

3.12 Het u kind al ooit stokkies gedraai?

Ja	
Nee	

37	
----	--

Indien **JA**, rede:

--

38	
----	--

Indien **JA**, dui ook verder aan hoe dikwels dit gebeur:

Baie gereeld	
Gereeld	
Soms	
Baie selde	
Ander spesifiseer	

39	
----	--

3.13 Was u kind al ooit uit die skool geskors?

Ja	
Nee	

40

Indien **JA**, noem rede vir skorsing(s):

--

41

Indien **JA**, dui verder aan hoe dikwels dit al gebeur het

Baie gereeld	
Gereeld	
Soms	
Baie selde	
Ander: Spesifiseer:	

42

3.14 Het u kind al ooit 'n kriminele oortreding begaan?

Ja	
Nee	

43

Indien **JA**, dui aan die aard van die oortreding:

--

44

Indien **JA**, dui verder aan hoe dikwels dit al gebeur het:

Baie gereeld	
Gereeld	
Soms	
Baie selde	
Ander: Spesifiseer:	

45

4. DIE VOLGENDE VRAE HET BETREKKING OP U BETROKKENHEID BY U KIND.

4.1 Kan u 'n paar van u kind se vakke noem?

4.2 Noem die klasonderwyser se van, indien u weet wie dit is?

4.3 Woon u ouervergaderings by?

4.4 Hoe dikwels? Waarom?

4.5 Beskryf u verhouding met u kind wat tans in grand 10 is?

4.6 Waarom dink u, het u kind graad 10 verlede jaar gedruip?

4.7 Aanvaar u kind self verantwoordelikheid vir sy/haar optredes by die skool?

BYLAAG G

Posbus 126
Luckhoff
9982

Tel nr 053 2060089
Sel nr 0834922800

Datum:

Geagte:

VERSOEK OM U SAMEWERKING RAKENDE BEOOGDE NAVORSING

Ek is tans 'n ingeskrewe student vir die graad M.Ed. in die Departement Psigo-Opvoedkunde aan die Universiteit van die Vrystaat. As deel van my empiriese studie beoog ek om onder andere navorsing te doen aan die Luckhoff Gekominbeerde Skool oor die faktore wat die akademiese prestasie van die graad 10-leerders nadelig mag beïnvloed. As teikengroep in my ondersoek beoog ek om slegs graad 10-leerders aan dié betrokke skool te betrek.

As deel van hierdie ondersoek is ek afhanklik van u samewerking as onderwysers van hierdie betrokke leerders, want slegs u kan my van die verlangde inligting voorsien. Om dan hierdie belangrike inligting te bekom, word u vriendelik versoek om die meegaande vraelys so eerlik en korrek as moontlik te voltooi. U hoef nie u naam te verstrek nie; u identiteit sal dus geensins bekend gemaak word nie. Die inligting sal in alle geval met die hoogste vertroulikheid hanteer word. Dit behoort u nie langer as 20 minute te neem om die vraelys te voltooi nie.

Daar sal geensins gediskrimineer word teen enige deelnemer aan hierdie ondersoek nie of geen leerder, ouer of onderwysers sal enigsins daardeur benadeel word nie; intendeel, die doel van die studie is om die probleem aan te spreek tot voordeel en welvaart van u kinders, want met die verlangde inligting, sal daar aanbevelings gemaak kan word tot moontlike oplossing van hierdie ernstige probleem.

Na voltooiing van die vraelys word u versoek dit in die ingeslote geadresseerde koevert aan my terug te stuur. Indien u enige vrae het of probleme met die vraelys ervaar, is u welkom om my by een van die bovermelde telefoonnommers te skakel. Op aanvraag sal ek u na afhandeling van die studie ook kan voorsien van die uitkoms van die bepaalde navorsing.

U bereidwillige samewerking word hoog op prys gestel. By voorbaad baie dankie.

Die uwe

Annetjie Janse van Vuuren

VRAELYS AAN ONDERWYSERS VAN GRAAD 10-LEERDERS

U as onderwyser van 'n leerder in graad 10 word vriendelik versoek om die meegaande vraelys so eerlik en korrek as moontlik te voltooi. Hierdie vraelys is 'n navorsingsvraelys en NIE 'n toets nie. Daar is geen regte of verkeerde antwoorde nie, ons verlang slegs u mening en eerlik antwoorde

DOEL VAN DIE VRAELYS

Die doel van die vraelys is om inligting te versamel vir 'n ondersoek oor die faktore wat aan leiding mag gee tot die swak akademiese prestasie van graad 10 leerders.

INSTRUKSIES

Volg asseblief die volgende instruksies ten opsigte van die voltooiing van die vraelys:

1. Beantwoord al die vrae in die vraelys so eerlik en korrek as moontlik.
2. Lees elke vraag aandagtig deur en beantwoord die vraag deur 'n regmerkie in die toepaslike blokkie te maak. Geen merkies moet in die heel regterkanste blokkies gemaak word nie - dit is vir amptelik gebruik.
3. U moet nie u naam op die vraelys skryf nie. Al die antwoorde sal as vertroulik hanteer word.
4. Indien enige vraag onduidelik is, of indien u meer inligting wil bekom, kan u die navorser kontak.
5. Verstrek asseblief die datum waarop u die vraelys voltooi het, in die volgende blokkie.

VRAELYS AAN DIE ONDERWYSER

AFDELING A

AMPTELIKE
GEBRUIK

1	2

RESPONDENT ONDERWYSER

3	
---	--

1. BIOGRAFIESE DATA

1.1 Dorp waar woonagtig

--

4	
---	--

1.2 Taalmedium

Afrikaans	
Engels	
Sotho	
Xhosa	
Ander: Spesifiseer:	

5	
---	--

1.3 Ouderdom

20 - 30 jaar	
31 - 40 jaar	
41 - 50 jaar	
51 - 60 jaar	
Ouer as 60 jaar	

6	
---	--

1.4 Geslag

Manlik	
Vroulik	

7	
---	--

1.5 Huwelikstatus

Getroud	
Ongetroud	
Geskei	
Bly saam	
Wewenaar	
Weduwee	
Ander: Spesifiseer:	

8	
---	--

1.6 Vrae in verband met u beroep

1.6.1 Aantal jare opleiding

1	
2	
3	
4	
meer as 4	

9	
---	--

1.6.2 Aard van Opleiding

Diploma	
Graad	

10	
----	--

1.6.3 Aantal jare ondervinding in onderwys

1 - 5	
6 - 10	
11 - 15	
Meer as vyftien jaar	

11	
----	--

1.6.4 Aantal jare betrokke by onderrig van graad 10

1	
2	
3	
4	
5	
Meer as 5 jaar	

12	
----	--

1.6.5 Het u enige opleiding ontvang in die vak/vakke wat u aan graad 10-leerders onderrig?

Ja	
Nee	

13	
----	--

Indien **JA** geantwoord, beantwoord die volgende vrae.

My opleiding in vak(ke) wat ek aan graad 10-leerders onderrig:

Baie goed	
Goed	
Voldoende	
Onvoldoende	
Dui kwalifikasie aan:	

14	
----	--

1.6.6 In watter taal onderrig u tans?

Afrikaans	
Engels	
Sotho	

15	
----	--

1.6.7 Is u dikwels afwesig?

Ja	
Nee	

16	
----	--

Indien JA geantwoord, beantwoord die volgende vrae.

1 keer per week	
2 keer per week	
3 keer per week	
Meer, spesifiseer:	

17	
----	--

1.6.8 Die rede waarom ek afwesig is/was, is die volgende

Siekte	
Persoonlike Probleme	
Huweliksprobleme	
Gesinsverpligtinge	
Ander, spesifiseer	

18	
----	--

AFDELING B

2. DIE VOLGENDE VRAE HANDEL OOR MOONTLIKE REDES VIR DALING IN DIE STANDAARD VAN GRAAD 10-LEERDERS SE AKADEMIESE PRESTASIE

DIE VOLGENDE VRAE IS VAN TOEPASSING OP DIE MEERDERHEID LEERDERS IN U VAK/KLAS (M.A.W. T.O.V. MEER AS 50% VAN DIE MOONTLIKE LEERDERS)

MERK DIE TOEPASLIKE BLOKKIE

2.1 Die oorgrote aantal leerders se vermoë om te memoriseer, is

Uitstekend	
Baie goed	
Gemiddeld	
Onder gemiddeld	
Swak	

19	
----	--

2.2 Leerders se insig in inhoudsvakke

Uitstekend	
Baie goed	
Gemiddeld	
Onder gemiddeld	
Swak	

20	
----	--

2.3 Leerders se vermoë om 'n groot inhoud te hanteer (bv. Biologie)

Uitstekend	
Baie goed	
Gemiddeld	
Onder gemiddeld	
Swak	

21	
----	--

2.4 Leerders se rekenvaardigheid (optel, aftrek, ens.)

Uitstekend	
Baie goed	
Gemiddeld	
Onder gemiddeld	
Swak	

22	
----	--

2.5 Leerders se vermoë om die leerstof in 'n handboek te bemeester. (hul het tot op datum slegs van aantekening gebruik gemaak)

Uitstekend	
Baie goed	
Gemiddeld	
Onder gemiddeld	
Swak	

23	
----	--

2.6 Leerders se lees- en spelvermoëns

Uitstekend	
Baie goed	
Gemiddeld	
Onder gemiddeld	
Swak	

24	
----	--

2.7 Leerders se vermoë om opdragte uit te voer.

Uitstekend	
Baie goed	
Gemiddeld	
Onder gemiddeld	
Swak	

25	
----	--

2.8 Leerders se vermoë om antwoorde te formuleer.

Uitstekend	
Baie goed	
Gemiddeld	
Onder gemiddeld	
Swak	

26	
----	--

2.9 Leerders se gesindheid teenoor dissipline

Uitstekend	
Baie goed	
Gemiddeld	
Onder gemiddeld.	
Swak	

27	
----	--

2.10 Leerders se basiese agtergrondskennis van vakke soos wiskunde, skeinat en biologie.

Uitstekend	
Baie goed	
Gemiddeld	
Onder gemiddeld	
Swak	

28	
----	--

2.11 Leerders se algemene kennis

Uitstekend	
Baie goed	
Gemiddeld	
Onder gemiddeld.	
Swak	

29	
----	--

BYLAAG H

DIE VOLGENDE VRAE IS VAN TOEPASSING OP DIE LEERDERS
WAT U VAK IN GRAAD 10 GEDRUIP HET?

AMPTELIKE
GEBRUIK

1	2

3	
---	--

1. HUISLIKE OMSTANDIGHEDE / SOSIALE AGTERGROND VAN LEERDERS

1.1 Die ouer(s) van die leerder is

Getroud		Woon saam	
Geskei		Hertrou	
Stiefvader		Stiefmoeder	
Moeder oorlede		Vader oorlede	

4	

1.2 Leerder woon gedurende skoolkwartale by

Albei ouers		Moeder	
Vader		Pleegsorg	
Groot ouers		Alleen	
By familie		Ander: Spesifiseer:	

5	

1.3 Fisiese voorkoms van leerder

Goed versorg	
Soms versorg	
Verwaarloos	

6	
---	--

1.4 Hoe sal u die ouers se houding teenoor die skool beskryf?

Bevredigend	
Vyandig	
Onverskillig	
Inkonsekwent	
Laks	
Toegeeflik	

7	
---	--

2. SKOLASTIESE VORDERING VAN LEERDER

2.1 Hoe sal u die volgende aspekte van die leerder evalueer. Merk slegs die toepaslike blokkies.

2.1.1 Taalgebruik

Uitstekend	
Baie goed	
Gemiddeld	
Onder gemiddeld	
Swak	

8	
---	--

2.1.2 Kommunikasievermoë

Uitstekend	
Baie goed	
Gemiddeld	
Onder gemiddeld	
Swak	

9	
---	--

2.1.3 Leesvermoë

Uitstekend	
Baie goed	
Gemiddeld	
Onder gemiddeld	
Swak	

10	
----	--

2.1.4 Spelvermoë

Uitstekend	
Baie goed	
Gemiddeld	
Onder gemiddeld	
Swak	

11	
----	--

2.1.5 Leesspoed

Uitstekend	
Baie goed	
Gemiddeld	
Onder gemiddeld	
Swak	

12	
----	--

2.1.6 Leesbegrip

Uitstekend	
Baie goed	
Gemiddeld	
Onder gemiddeld	
Swak	

13	
----	--

2.1.7 Rekenvaardighede

Uitstekend	
Baie goed	
Gemiddeld	
Onder gemiddeld	
Swak	

14	
----	--

3. GEDRAG VAN LEERDER

3.1 Is die leerder hiperaktief in u klas?

Baie dikwels	
Dikwels	
Soms	
Baie selde	
Onseker	

15	
----	--

3.2 Is die leerder passief in u klas?

Baie dikwels	
Dikwels	
Soms	
Baie selde	
Onseker	

16	
----	--

3.3 Is die leerder aggressief?

Baie dikwels	
Dikwels	
Soms	
Baie selde	
Onseker	

17	
----	--

3.4 Ontwrig die leerder die klasopset?

Baie dikwels	
Dikwels	
Soms	
Baie selde	
Onseker	

18

3.5 Vertel die leerder leuens?

Baie dikwels	
Dikwels	
Soms	
Baie selde.	
Onseker	

19

3.6 Probeer die leerder om snaaks te wees in die klas?

Baie dikwels	
Dikwels	
Soms	
Baie selde	
Onseker	

20

3.7 Soek die leerder aandag?

Baie dikwels	
Dikwels	
Soms	
Baie selde	
Onseker	

21

3.8 Is die leerder afsydig of geslote?

Baie dikwels	
Dikwels	
Soms	
Baie selde	
Onseker	

22

3.9 Gee die leerder sy samewerking in die klas?

Baie dikwels	
Dikwels	
Soms	
Baie selde	
Onseker	

23

3.10 Behou die leerder sy konsentrasie in die klas?

Baie dikwels	
Dikwels	
Soms	
Baie selde	
Onseker	

24

4. ALGEMEEN

4.1 Ly die leerder aan enige kroniese siekte waarvan u kennis dra?

Ja	
Nee	

25

Indien **JA**, spesifiseer

--

26

4.2 Maak die leerder hom/haar skuldig aan stokkiesdraai?

Baie dikwels	
Dikwels	
Soms	
Baie selde	
Onseker	

27	
----	--

4.3 Was die leerder sover u weet al betrokke by enige vorm van jeugmisdad?

Baie dikwels	
Dikwels	
Soms	
Baie selde	
Onseker	

28	
----	--

4.4 Het die leerder al met die gereg gebots?

Ja	
Nee	

29	
----	--

Indien JA, spesifiseer

--

30	
----	--

4.5 Was die leerder sover u weet, al onder die invloed van alkohol by die skool?

Ja	
Nee	

31	
----	--

Indien JA, spesifiseer

--

32	
----	--

4.6 Is die leerder sover u weet al verwys na 'n sielkundige, maatskaplike werker of na die skoolleidingskliniek?

Ja	
Nee	

33	
----	--

Indien **JA**, spesifiseer

--

34	
----	--

4.7 Was die leerder sover u weet al onder die invloed van dwelms by die skool?

Ja	
Nee	

35	
----	--

Indien **JA**, spesifiseer

--

36	
----	--

5. SKOLASTIESE VERSLAG

5.1 Is daar al ooit enige psigometriese toets/e by die leerder afgeneem?

Ja	
Nee	

37	
----	--

Indien **JA**, spesifiseer

--

38	
----	--

5.2 Het die leerder al enige standerd gedruip?

Ja	
Nee	

39	
----	--

Indien **JA**, spesifiseer

--

40	
----	--

5.3 Ouderdom van leerder by skooltoetrede?

5 jaar	
6 jaar	
7 jaar	
8 jaar	
9 jaar	

41	
----	--

5.4 Hoeveel keer is die leerder voorwaardelik oorgeplaas na 'n volgende standerd?

een keer	
twee keer	
drie keer	
vier keer	
vyf keer en meer spesifiseer:	

42	
----	--

5.5 In watter vak presteer die leerder die beste?

Afrikaans	
Engels	
Wiskunde	
Biologie	
Geskiedenis	
Aardryskunde	
Bedryfseconomie	
Rekeningkunde	

43	
----	--

5.6 In watter vak presteer die leerder die swakte?

Afrikaans	
Engels	
Sotho	
Wiskunde	
Biologie	
Geskiedenis	
Aardryskunde	
Bedryfsekonomie	
Rekeningkunde	

44	
----	--

5.7 Wat is die gemiddelde persentasie wat die leerder in die jongste eksamen behaal het?

0 - 39%	
40 - 49%	
50 - 59%	
60 - 69%	
70 - 79%	
80 - 89%	
90 - 100%	

45	
----	--

5.8 Neem die leerder deel aan enige buitemuurse aktiwiteite?

Ja	
Nee	

46	
----	--

Indien JA, spesifiseer

--

47	
----	--

BYLAAG I

VRAELYS AAN GRAAD 10-LEERDERS

Die meegaande vraelys moet so eerlik en korrek as moontlik voltooi word. Die vraelys is **NIE** 'n toets nie. Daar is geen regte of verkeerde antwoorde nie. Ons verlang net jou mening en eerlike antwoorde.

DOEL VAN DIE VRAELYS

Die doel van die vraelys is om inligting te versamel vir 'n ondersoek oor die faktore wat die akademiese prestasie van graad 10-leerders mag beïnvloed.

INSTRUKSIES

Volg asseblief die volgende instruksies ten opsigte van die voltooiing van die vraelys:

1. Beantwoord al die vrae in die vraelys so eerlik en korrek as moontlik.
2. Lees elke vraag aandagtig deur en beantwoord die vraag deur 'n regmerk in die toepaslike blokkie te maak. Geen merkies moet in die heel regterkanste blokkies gemaak word nie - dit is vir amptelike gebruik.
3. Jy moet nie jou naam op die vraelys skryf nie. Al die antwoorde sal as vertroulik hanteer word.
4. Indien enige vraag onduidelik is, of indien jy meer inligting wil bekom, kan jy ~~die~~ my, die navorser, kontak.
5. Verstrek asseblief die datum waarop jy die vraelys voltooi het, in die volgende blokkie.

VRAELYS AAN DIE LEERDER

AMPTELIKE
GEBRUIK

1	2

1. BIOGRAFIESE DATA.

1.1 Dorp waar woonagtig

--

3	
---	--

1.2 Dit is my

1	2	3
---	---	---

 ste/de jaar in graad 10

4	
---	--

1.3 Taalmedium

Afrikaans	
Engels	
Sotho	
Xhosa	
Ander: Spesifiseer:	

5	
---	--

1.4 Ouderdom

15 jaar	
16 jaar	
17 jaar	
18 jaar	
Ouer as 18 jaar	

6	
---	--

1.5 Ek is 'n

Seun	
Dogter	

7	
---	--

1.6 Ek woon by

Albei ouers	
Ma	
Pa	
Ouma	
Oupa	
Alleen	
Ander: Spesifiseer:	

8	
---	--

Indien jy ALLEEN geantwoord het op bogenoemde vraag, beantwoord die volgende vraag.

1.7 Ek bly alleen, want

Albei my ouers is oorlede	
My pa is oorlede	
My ma is oorlede	
My ouers woon op 'n plaas	
My ouers woon op 'n ander dorp	
Ek verkies om alleen te bly	
Ander: Spesifiseer	

9	
---	--

1.8 Wie sorg vir jou?

Albei my ouers	
Pa	
Ma	
Self	
Staat	
Ander: Spesifiseer:	

10	
----	--

2. INLIGTING OOR OUIERS

2.1 Beroep van vader:

2.1.1 Jou vader se pos/beroep:

Permanente (vaste werk)	
Tydlike werk	
Stukwerk ("piece jobs")	
Werkloos	

11	
----	--

2.1.2 Indien jou vader 'n vaste betrekking beklee, dui die volgende aan:

Plaaswerker		Boer	
Waterwese		Munisipaliteit	
Opsigter		GWK	
Polisiediens		Onderwyser	
Staatsdiens		KOLK	
Bouer		Enige ander beroep: Spesifiseer:	

12	13

2.2 Beroep van moeder:

2.2.1 Moeders se pos/beroep

Permant (vaste werk)	
Tydlike werk	
Stukwerk ("piece jobs")	
Werkloos	

14	
----	--

2.2.2 Indien jou moeder 'n vaste betrekking beklee, dui die volgende aan

Huiswerker		Skoonmaker	
Huisvrou		Onderwyseres	
Toesighouer		Munisipaliteit	
Polisiediens		GWK	
Staatsdiens		Enige ander beroep: Spesifiseer:	
Klerk			

15	16

2.3 Huwelikstatus van jou ouer(s):

Getroud	
Ongetroud	
Geskei	
Bly saam	
Wewenaar	
Weduwee	
Ander: Spesifiseer:	

17	
----	--

2.4 Hoeveel kinders (insluitend jouself) woon in die huis waar jy bly?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Meer
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	------

18	
----	--

2.5 Hoeveel kinders het jou ouers? (insluitend jouself)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Meer
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	------

19	
----	--

3. **VRAE RAKENDE ALKOHOLGEBRUIK IN JOU GESIN**

3.1 Is daar enige alkohol in julle huis beskikbaar?

Ja	
Nee	

20	
----	--

Indien jy **JA** geantwoord het op bogenoemde vraag, beantwoord die volgende vrae:

3.2 Hoe gereeld word alkohol in julle huis gebruik?

Baie gereeld	
Gereeld	
Soms	
Baie selde	
Ander: Spesifiseer:	

21	
----	--

3.3 Het die alkohol gebruik deur jou ouer(s) 'n invloed op julle gesinslewe?

Ja	
Nee	

22	
----	--

Indien jy **JA** geantwoord het op bogenoemde vraag, beantwoord die volgende vrae:

3.4 My ouer(s) se alkohol gebruik het die volgende invloed op my gesinslewe?

Gereelde rusie ontstaan	
My pa rand my ma soms aan	
My pa rand my of my broer(s)/suster(s) soms aan	
Daar 'n dikwels 'n gebrek aan geld om kos mee te koop	
Een of albei my ouers het hul werk verloor a.g.v. drankmisbruik	
Ander: Spesifiseer	

23	
----	--

3.5 Word die kinders in die huis toegelaat om alkohol te gebruik?

Ja	
Nee	

24	
----	--

3.6 Gebruik jy alkohol?

Ja	
Nee	

25	
----	--

Indien jy **JA** geantwoord op bogenoemde vraag, beantwoord die volgende vrae:

3.7 Hoe gereeld gebruik jy alkohol?

Baie gereeld	
Gereeld	
Soms	
Baie selde	
Ander: Spesifiseer:	

26	
----	--

3.8 Het die gebruik van alkohol al ooit jou skoolbywoning beïnvloed?

Ja	
Nee	

27	
----	--

Indien jy **JA** geantwoord op bogenoemde vraag, beantwoord die volgende vrae:

3.9 Hoe gereeld het die gebruik van alkohol al jou skoolbywoning beïnvloed?

Baie gereeld	
Gereeld	
Soms	
Baie selde	
Ander: Spesifiseer:	

28	
----	--

3.10 Was jy al ooit onder die invloed van alkohol gedurende skoolure

Ja	
Nee	

29	
----	--

Indien jy **JA** geantwoord op bogenoemde vraag, beantwoord die volgende vrae:

3.11 Hoe gereeld was jy al onder die invloed van alkohol gedurende skoolure?

Baie gereeld	
Gereeld	
Soms	
Baie selde	
Ander: Spesifiseer:	

30	
----	--

4. DIE VOLGENDE VRAE HET BETREKKING OP JOU, GEDURENDE WEEKSDAE IN DIE SKOOLKWARTAAL.

4.1 Help een of albei jou ouers jou smiddae met huiswerk?

Ja	
Nee	

31	
----	--

Indien jy **JA** geantwoord op bogenoemde vraag, beantwoord die volgende vrae:

4.2 Hoe gereeld help jou ouer(s) jou met huiswerk?

Baie gereeld	
Gereeld	
Soms	
Baie selde	
Ander: Spesifiseer:	

32	
----	--

4.3 Hoeveel tyd spandeer jy in die middag aan jou huiswerk?

Geen	
½ - 1 uur	
1 - 2 ure	
2 - 3 ure	
meer as 3 ure	

33	
----	--

4.4 Verstaan jy altyd jou huiswerk?

Ja	
Soms	
Nee	

34	
----	--

4.5 Het jy tuis enige storieboeke om te lees?

Ja	
Nee	

35	
----	--

4.6 Kry julle enige tydskrifte tuis om te lees?

Ja	
Nee	

36	
----	--

4.7 Indien ja, hoeveel tydskrifte lees jy gedurende die week?

1	2	3	4
---	---	---	---

37	
----	--

4.8 Kry julle enige koerante tuis om te lees?

38	
----	--

4.9 Indien **JA**, hoeveel koerante lees jy per week?

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

39	
----	--

4.10 Moet jy daaglik help met take in en om die huis?

Ja	
Nee	

40	
----	--

4.11 Indien **JA**, dui aan hoe gereeld jy moet help met take in en om die huis?

Baie gereeld	
Gereeld	
Soms	
Baie selde	
Nooit	

41	
----	--

4.12 Moet jy in die middag as jy van die skool of kom, na ander kinders in julle gesin kyk?

Ja	
Nee	

42	
----	--

4.13 Indien **JA**, dui aan hoe dikwels jy na ander kinders moet kyk?

Baie gereeld	
Gereeld	
Soms	
Baie selde	
Nooit	

43	
----	--

4.14 Het julle 'n TV by die huis?

Ja	
Nee	

44

4.15 Indien **JA**, dui aan hoeveel ure jy gemiddeld TV kyk op 'n dag.

1 - 2 ure	
2 - 3 ure	
3 - 4 ure	
Meer as 4 ure	

45

4.16 Is daar 'n vaste roetine in jou huis? (bv. definitiewe etenstyd, slaaptyd, opstaantyd, ens.)

Ja	
Nee	

46

4.17 Indien **JA**, dui aan hoe gereeld die roetine gehandhaaf word.

Beslis / altyd	
Soms	
Glad nie / nooit	
Ander spesifiseer	

47

4.18 Het jy al ooit stokkies gedraai?

Ja	
Nee	

48

4.19 Indien **JA**, dui aan hoe dikwels jy stokkies draai:

Baie gereeld	
Gereeld	
Soms	
Baie selde	
Ander spesifiseer:	

49

4.20 Was jy al ooit uit die skool geskors?

Ja	
Nee	

50

4.21 Indien **JA**, dui aan die rede vir jou skorsing:

Skoolwerk wat nie gedoen is nie	
Swak gedrag	
Disiplinêre probleme	
Meer gereelde afwesigheid	
Ander: Spesifiseer:	

51

4.22 Het jy al ooit 'n kriminele oortreding begaan?

Ja	
Nee	

52

4.23 Indien **JA**, dui aan die aard van die oortredings:

--

53

5. VRAE RAKENDE JOU SKOOLWERK

5.1 Hoe goed verstaan jy die meeste van jou skoolwerk

Uitstekend	
Goed	
Gemiddeld	
Onder gemiddeld	
Swak	

54

5.2 Vra jy die onderwyser om die werk weer te verduidelik indien jy nie verstaan nie?

Ja, altyd	
Soms	
Nee, nooit	

55

5.3 Let jy op in die klas?

Ja, altyd	
Soms	
Nee, nooit	

56

5.4 Leer jy gereeld jou werk?

Ja, altyd	
Soms	
Nee, nooit	

57

5.5 Is jy betyds vir jou klasse?

Ja, altyd	
Soms	
Nee, nooit	

58

